

KARAKEÇİLİ AŞİRETİ ve ESKİŞEHİR'E İSKANI İLE KUYUCAK KARYESİ'NDEKİ ÖZBEKLİ CEMA'ATI

Yağmur SAY*

ÖZET

Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında büyük rol oynayan Karakeçililer, XI. Yüzyıldan itibaren varlıklarını yoğun biçimde hissettirirler. Öncelikle Sarıkeçili, Teke Türkmenleri, Keçilü Cemaatleri vb. adlandırmalarla Anadolu'nun çeşitli bölgelerine akarlar. Anadolu'daki yayılma bölgeleri hemen hemen tüm Türkiye coğrafyasını kapsar. Bu yayılmada aşiret yeni köyler kurar. Bugün Kürt Aşireti olarak bilinen Milli Aşireti tapu tahrir kayıtlarında Karakeçililerin oluşturduğu bir Türk aşireti olarak karşımıza çıkmaktadır. Karakeçililerin bazı şer'iyye sicillerinde "Yörükkan-ı Karakeçili" ve "Uluyörük" adlarıyla anıldıklarını görüyoruz.

XIX. yüzyılda çeşitli sosyal nedenler ve buhranlar sonucunda aşiretler üzerindeki baskı artmış, Kafkaslardan ve Balkanlardan gelen yoğun göçmen nüfusun iskan çalışmaları Karakeçililerin elinde bulundurdıkları ovaların onların elinden çıkması sonucunu doğurmuştur. Bu ve benzeri nedenlerle göç hareketleri görülmekte, bazı konar- göçer Yörük Aşiretleri de ellerinde kalan yaylak ve kışlaklarına yerleşmek zorunda kalmışlardır. Bunun yanında Orta Asya'dan gelen yeni Türk göçlerinin yoğunluğuyla bazı bölgeler boşalmış, köy halkının bir bölümü iç bölgelerde yeni köyler oluşturdukları gibi, bir bölümü de şehirlere akmıştır. Eskişehir merkez olmak üzere en yoğun konar-göçer aşireti barındıran Seyitgazi yöresi ve çevresinde Karakeçili Aşireti'ne bağlı Özbekli Cemaati, bu bölgede en önemli ve yoğun nüfuslu bir cemaat olmuştur. Özellikle Abdülhamid döneminde Özbekli Cemaati'nin yoğun olarak yaşadığı Kuyucak Köyü'nün saltanata verdiği ekonomik ve askeri destek son derece dikkat çekicidir.

---

* Yrd. Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, Tarih Bölümü, ysay@anadolu.edu.tr

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Anahtar Kelimeler: Anadolu, Türkleşme, İslamlaşma, Konar-Göçer, İskan, Karakeçili, Özbekli, Cemaat.

**KARAKEÇİLİ TRIBE AND OZBEKLI TROOP IN
KUYUCAK VİLLAGE WITH HOUSING TO ESKİSEHIR**

ABSTRACT

Karakeçililer has played a big role in Anatolian Islamization and Turkization. They perceived these qualities in XI. Century. First of all they flow to some Anatolian areas with different names like Sarıkeçili, Teke Turcomen, Keçilü troop, etc. The areas that they went, includes all of the Turkish geography. The horde build new villages when passing these areas. Today's National horde known as Kurdish horde recorded to be a Turk horde and build by Karakeçililer. Karakeçililer mentioned as "Yörükân-ı Karakeçili" ve "Uluyörük" in some şer'iyye records.

The pressure on hordes increased by the various social reasons and crisis in XIX. Century. Immigrants whose came from Caucasus and Balkans, caused Karakeçililer to lost their champaign. These kinds of immigration actions had seen sometimes and some Yörük hordes forced to domicile to their mountain pastures and shelter places. Addition to that, some areas burst because of the immigration from the Middle Asia Turks. Some villagers whose living in those areas, went to inner zones and created new villages and some villagers went to the city. Seyitgazi district has been the most important area for the immigrant hordes. Also Ozbekli troop connected to Karakeçililer, formed the biggest population in that area. This troop gave military and economic support to Ottoman Empire in Abdulhamid.

Key Words: Anatolia, Turkized, Islamization, nomad, housing, Karakeçili, Özbekli, Horde

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Coğrafi Dağılım - Demografi ve İskanın Oluşturduğu Sosyal Çözümler

Karakeçili aşireti, Osmanlı Devleti'ni kuran "Kayı" boyuna mensuptur. "Kayı", sağlam, metin, güçlü ve kuvvetli anlamlarına gelmektedir. Kayı boyu Oğuzların en büyük boyu olup, Bozoklara tabidir. Doğu'dan Anadolu'ya gelişen göçlerin önemli nedenlerinden bir tanesi de Moğol istilasıdır. Moğolların baskı ve saldırıları nedeniyle Karakeçililer, bağlı buldukları Kayı boyu ile birlikte, Türkistan-Horasan ve Anadolu çizgisinde göçe mecbur kalmışlardır. Bu göç esnasında reisleri Ertuğrul Bey idaresinde Anadolu'ya gelen Kayı boyu ve Karakeçililer göçebe yaşayışlarını, yarı göçer biçimde sürdürürler.

Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında büyük rol oynayan Karakeçililer, XI.yüzyıldan beri varlıklarını hissettirmişlerdir. Öncelikle Keçilü cemaatleri, başta Karakeçililer olmak üzere , Sarıkeçili, Teke Türkmenleri vb. gibi değişik adlarla Anadolu'nun birçok bölgesine akmışlardır. Doğudan Batıya bu şekilde yayılan aşiretin çeşitli kolları şunlardır: Urfa, Siverek ve Suroç Karakeçililerinin varlıkları XV.ve XVI. yüzyıllardan beri bilinmektedir. Urfa Karakeçilileri ile Bingöl' ün Sımsor Karakeçilileri Doğu Anadolu Zaza Türk aşiret grupları içinde yer alır. (Çay, 1988, s.7)

Siverek Karakeçilileri kendilerini Türkmen olarak kabul etmektedirler. Bunların yaşamakta oldukları köylerinin adları da tamamen Türkçedir.Yüzyıllardan beri bu isimler değişmeden günümüze kadar gelmiştir. Sözkonusu bu köyler arasında, Ağaören, Deliktaş, Karahöyük, Karadibek, Kurtini, Başbüyük, Göllü, Mezra, Karacaviran, Mizar, Çabakçur, Karafinik, Bozkaya, Kabasirt, Kabahaydar, Sadıklı, Salur, Çepni vb. (Çay, 1988, s.7).

Bingöl'ün Sımsor köyü Karakeçililer tarafından kurulmuştur. Güneyde Karakeçililer Rakka'ya kadar uzanmışlardır. XVI.yüzyıl Diyarbakır Tapu Tahrir Defteri'ne göre, Milli Aşireti gruplarının Karakeçililerden oluştuğu anlaşılmaktadır.Yine Gaziantep'e bağlı Körkün, Barak ve Hacıbayram köyleri de Karakeçililer tarafından kurulmuştur.

Orta Anadolu'da kuşkusuz büyük bir yoğunlukta Kırıkkale'de meskun olmuşlardır. Karakeçililer günümüzde yaşadıkları ve adlarını verdikleri Kırıkkale ili sınırları içindeki ilçeye 1583 yılında yerleşmeye başlamışlardır. Bu durum 1583 tarihli şer'ie sicillerinden anlaşılmaktadır. H.998 tarihli şer'ie sicilinde "Engürü'lü (Ankara'lı) Mustafa'nın Bennak (tımara sahibi) ağnam

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

koyunlar bad-ı hava'yı yürükan-ı Karakeçili mukataalarına" kaydı ile 9 Cemaziyelevvel 998 tarihli şer'îye sicilinde Subaşı Mustafa'nın Karakeçili mukataasına ait işleri görüp gözetmek için Hamaloğlu Veli'yi tayin ettiği de kayıtlıdır. H.1201 (1786) tarihli şer'îye sicili kayıtlarında Karakeçili cemaati'nin Valide Sultan hassına tabi olduğu anlaşılmaktadır. (Deral, 1998, s.9,10)

1583 yılında Karakeçili göçerlerinin Ankara-Kırıkkale bölgesinde yerleşik düzene geçmesiyle kurulan Karakeçili, 1962 yılından itibaren Bala'ya bağlı bir bucaktır. 9 Mayıs 1990 tarih ve 3644 sayılı yasayla Akkoşan, Keklice ve Sulubük köylerini de sınırları içine alarak aynı yasayla kurulmuş Kırıkkale İlinin 3.büyük ilçesi meydana getirilmiştir. Kuzeyinde Kırıkkale' nin Bahşılı, doğusunda Keskin ve Çelebi,güneyinde ve batısında Ankara'nın Bala ilçesi ile çevrili olan Karakeçili ilçesi Kırıkkale iline 35 km.uzaklıktadır. (Deral, 1998, s. 10,11)

Kırıkkale ilinin Karakeçili ilçesinde yaşayan Karakeçililer, Anadolu'nun diğer yörelerinde yaşayan Karakeçililerle akrabadırlar. Karakeçililer, Osmanlı kayıtlarında "Ulu Yörük"şeklinde anılan ve diğer bazı boyları da ihtiva eden birliğin bir koludurlar. Ankara şer'îye sicillerinde Karakeçililerle ilgili kayıtlara geçen,"Yörükani Karakeçili" deyimi buradaki Karakeçililerin yörüklüğüne işaret eder. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi'ndeki 982 tarihli Tapu Tahrir Defteri'nde Ankara Karakeçilileri "Ulu Yörük" adıyla anılmaktadırlar. En eski yörük ve en köklü boy anlamına gelen bu kayıt, Karakeçililerin tarihi hakkında bize önemli bilgiler vermektedir.

Karakeçililer, Süleyman Şah ile Ertuğrul Gazi idaresinde, Fırat nehrini takip ederek, Rakka üzerinden Anadolu'ya gelmişlerdir. Bu göç esnasında yaklaşık 8000 civarında Karakeçili Urfa yöresine gelmiş ve burada yerleşmişlerdir. Sonra bunların bir kısmı Konya, Bursa, Eskişehir, Bilecik ve Gaziantep'e yerleşirler. Bunun yanında yine Urfa'ya mücavir olan Halep ve Arappınar (Mürşitpınar) ile Elazığ çevresine yerleşenler de olmuştur. Elazığ Karakeçililerine "Çarsancaklı" denilmektedir. Gaziantep havalisine yerleşen Karakeçililer ise,"Albayramlar"adıyla anılmaktadırlar.

Anadolu'daki Karakeçililerin önemli bir bölümü Urfa havalisinde yaşamaktadır. Burada yaşayan Karakeçililer Türk oldukları halde, Türkçeden farklı bir lehçe konuşmaktadırlar. Ancak konuşulan bu dilin"Gürmanç"agzı olduğunu ve"Doğu Anadolu Osmanlıcası"olarak adlandırmak gerektiğini söylemek mümkündür(Gülensoy, 1994, s.2)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Karakeçililer üzerinde sosyolojik araştırmalar yapan Ziya Gökalp ve Mehmet Eröz'ün görüşleri de bu düşüncelerle beraber değerlendirildiğinde, bazı güncel paradigmalara da aydınlanması olanaklı görünmektedir. Ziya Gökalp, Viranşehir'deki Millilere komşu olarak nitelendirdiği Karakeçililerin (Aslında bu boyun içinde addedilmektedirler) Bursa'daki Karakeçililerin bir bölümünü oluşturduklarını ve zamanla Türkçeyi unuttuklarını ifade ederek, bunların köy isimlerinden hareketle Türk olduklarının anlaşıldığını söylemektedir. Nitekim, Salur ve Kangılı köylerinin Karacadağ'da yer aldığını, bunların da eski Türk boy adları olduğunu belirtmektedir. Ziya Gökalp, buradaki Türkan aşiretinin de aynı akibete uğradığına işaret eder.

Oğuzların iki kolundan biri olan Bozokların Kayı Boyu'na mensup olan Karakeçili aşireti Malazgirt Savaşı (1071)'nden önce, Ertuğrul Gazi'nin önderliğinde Orta Asya'nın Merv ve Mahan bölgelerinden Anadolu'ya girmişler, bir süre İğdir ve çevresinde konakladıktan sonra güneye doğru akarak Ahlat, Şanlıurfa ve Suriye bölgesine geçmişlerdir. Aşiretin bir bölümü Urfa, Suruç, Siverek bölgesinde, bir kısmı da Ankara, Karacadağ ve Söğüt bölgesinde yerleşmişlerdir.

Köprülü, Kayı boyuna mensup oymaklar tarafından oluşturulmuş yerleşim birimlerini bir harita eşliğinde ortaya koymuştur. Bu denemede Anadolu'nun pek çok yerinde Kayı adını taşıyan yerleşimler görülmekte, bu gibi yerlere Osmanlı Devletinin temellerinin atıldığı Eskişehir ve Bilecik çevresinde de rastlanmaktadır. Buna bakarak Kayı boyu Anadolu'nun pek çok yerinde dağınık bir yerleşim hareketi ve dağılımı göstermektedir.

Ancak, Söğüt ve çevresinde yaşayan ve kendilerini Osmanlıların akrabaları sayan Karakeçili oymağında hiç söz edilmemektedir. Oysa kendilerini Osmanlı Devletinin kurucusu sayan ve görüşleri Osmanlı sultanı II. Abdülhamid tarafından da desteklenen Karakeçili aşiretinin yerleşim yerleri Kayı boyunun yerleşim yerleri ile örtüşmektedir. (Karasu, 2002, s. 95, 96)

Eğer soykütükleri doğruysa (ki doğru değildir) eldeki soykütüklerine bakarak Osmanlıları kesin olarak Kayı boyuna mensup saymak zordur. (Karasu, 2002, s.95, 96) Bu da bize soykütüklerinin güvenilirliğinin azlığını ve soykütüklerine dayalı çalışmaların çok güvenilemeyecek çalışmalar olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Siyasi birliği ve merkezîyetçiliği bir hedef olarak benimseyen Büyük Selçuklu Devleti siyasi birliği sağlamak için XI.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Yüzyılda Anadoluya yönelen göçmenleri iskan ederken büyük ve kuvvetli aşiretleri bölerek birbirinden uzak bölgelerde yerleştirmiştir. Bugün Anadolu'nun değişik yerlerinde Kınık, Avşar, Bayındır, Salur, Bayat, Çepni, Karakeçili gibi büyük Oğuz aşiretlerinin isimlerini taşıyan köylere, ailelere rastlanması Selçukluların bu "Parçalayarak İskan" politikalarının bir sonucudur. (Köprülü, 2002, s.658)

Osmanlı Devleti'nde birçok aşirette olduğu gibi, Karakeçili aşiretinin de belli dönemlerde zorunlu iskana tabi tutulduğu anlaşılmaktadır. Birçok köyün zorunlu iskan nedeni ile Karakeçililer tarafından oluşturulduğunu biliyoruz. Örneğin; Gördes'te 1860'lı yıllarda birçok köyden 32 tanesi bu aşiret mensupları tarafından kurulmuştur. Gördes'te dikkate değer nitelikte göçebe bir yaşam tarzına rastlanmamasına rağmen, 1949'larda on aileden oluşan 60 nüfuslu Karakeçili Aşireti üyelerinin yaz aylarında Gördes'in Gökseki Yaylası'nda, kışın ise Soğuksu mevkiinde çadırda yaşadıklarını tespit edebiliyoruz. Bunlar Salihli ilçesi Emin Bey Çiftliği'nde nüfusa kayıtlı oldukları halde, daimi surette Gördes sınırları içinde barınmışlardır.

Karakeçililerin, Kızık aşireti ile de bir kan bağı kurduğu anlaşılmaktadır. Tokat ve çevresinde yaşamakta olan Oğuz boylarından Kızıklar, Karakeçili Aşireti'nin bulunduğu bölgelere göç ederek Ertuğrul Gazi' den yerleşmek için yurt istemişler, ancak Karakeçili aşireti, Kızıkların bu istemine karşı çıkmıştır. Bunun üzerine Ertuğrul Gazi, düşmanlıkların oluşmaması için Kızıklar'a, Uludağ (Keşiş Dağı)'ın kuzey eteklerinde yer gösterir. İki Oğuz boyu arasında sürekli dostluk sağlamak için de, soy bağı ile akrabalıklar oluşturarak bu sorunu çözmüştür. Ertuğrul Gazi'nin Kızık boyu beyinin 7 oğlunu Karakeçili Aşireti'nden 7 kızla evlendirdiğini de biliyoruz.

Karakeçili aşireti o denli büyük ve dağılık durumdadır ki bugün birçok bölgede başka etnik kimliklerle adlandırılan birçok soy Karakeçili Aşireti'nin mensuplarıdır. Bunun yanında belirgin bir Türk kimliği ve kültürü taşımadığı iddia edilen bölgelerde yaşayan insanların biyografik araştırmalarında bu gerçek kendini bir kez daha gösterir. XVI. Yüzyıldaki Şanlıurfa Sancağı'nın vergi kayıtlarında, Karakeçililerin vergiye tabi reyası arasında Bayram, Gündoğmuş, Budak, Yağmur, Kaya, Sarı, Tanrıverdi, Durmuş, Dünder ve Satılmış gibi Türkçe adlar taşıyan kişilerin çokluğu dikkat çekici olmakla birlikte çok da manidardır.

Çorum ve yöresi, Osmanlı İmparatorluğu'na Yıldırım Bayezid döneminde geçer. Ankara Savaşı (1402)'nda Yıldırım Bayezid'in ordularıyla Timur'a yenilmesi, Anadolu'da sağlanan Türk

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

siyasi birliğini bozmuş, Timur tarafından eski Türk Beylikleri yeniden kurularak devlet yönetimi Bayezid' in oğulları arasında pay edilmiştir. Büyük bunalımlar yaşayan Osmanlı siyasal yapısı içerisinde Çelebi Mehmed, 11 yıl devam edecek olan bu çözülme döneminin galibi olarak kardeşlerine üstünlük sağlayarak devletin başına geçer. Türk siyasi birliğinin Anadolu'da yeniden kurulmasından sonra, oğlu Murad'ı Amasya Sancağı'na yollayacaktır.

1423 yılında Çorum önce Amasya'ya bağlı bir sancak iken, 1519 yılında Ankara'ya, daha sonra da 1595 yılında tekrar Amasya'ya bağlanacaktır. 1841 yılında, Ankara'ya bağlanarak, birçok Türkmen aşireti getirilip bu bölgeye yerleştirilir. 1864 yılında ise Çorum Sancağı lağvedilerek, Yozgat'a bağlı bir kaza haline dönüştürülür. Bu arada Sungurlu'da Yozgat sancağına bağlanmıştır. Yozgat bu yıllarda Ankara'ya bağlı bir sancak merkezidir.

Osmanlı Devleti de kuruluş tarihinden itibaren, göçebe Türk boylarını, Anadolu'nun çeşitli yörelerinde yerleşik hayata geçirmek için değişik uygulamalara girişmiştir. XVI. Yüzyılın ilk çeyreğinde Anadolu'daki iskan hareketi hızlanmıştır. Anadolu'ya yerleştirilmiş oymaklardan bugün Sungurlu'da mevcut olanlar arasında Karaevli, Yazır, Karakeçili, ve Hilalli oymaklarını tespit edebiliyoruz.

Eskişehir'de konar-göçerlerin en yoğun olduğu yer Seyitgazi yöresidir. Kaynaklarda çok daha net olarak izleyebildiğimiz cemaatlerin XVI. Yüzyıldaki konumları dikkate değer sonuçlar vermektedir. Buna göre Anadolu'da hemen hemen diğer bütün yörelerden çok daha fazla konar göçer aşiret, cemaat ve oymağı Eskişehir-Seyitgazi yöresi barındırmıştır.

1530 tarihli tahrirde bu cemaatlerin toplam 480 haneden oluştuğu ve 25.000 hasılı olduğu görülmektedir. 1571 tarihinde cemaatlerin hane sayısının 1008'e ve hasılının da 35.000 akçeye ulaştığı anlaşılmaktadır¹ :

¹ H.979/m.1571 tarihli, II.Selim devri tahriri

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Koyunlu olduğunu görüyoruz. Bu Cemaat yazın Yeni-İlde yaylaya çıkıyor, aynı dönemde 500 çadırla Batıya doğru göçüyorlardı. Daha sonra Eskişehir'in güneyinde Seyitgazi civarında görülmeye başlarlar. Böylece Mamalı aşiretine bağlı Çakallı, Haydarlı, Nefesli, Yakuplu, Karacalı, Selman Fakılı, Beçili, Arife Gazili, Keller, Ali Ganem boyları 1703 yılında iskana tabi tutulurlar. (Bayar, 2004, s.130, 131)

12 Mayıs 1767 (15. Rebi'ül-Ahır 1181) tarihinde Aydın, Sivas, Konya vilayetlerine gönderilen fermanlarda, dağınık olarak yaşayan halkın, ayan ve mütegalibe çiftliklerinde tevatta ve himayelerine iltica ettikleri, bunların iskan mahallerine gönderilmeleri istenmektedir. Bu tarihte Karakeçili Yörükleri Eskişehir civarındaki köylerden, Dağköplü, Mayısar, Sepetçi, Taycılar, Margı ve Yaka Boyu köylerine iskan olmuşlardır. Yörede sonradan iskan olanları, Karakeçili Yörükleri ve Muhacirler "Manav" olarak adlandırmaktadırlar.

23 Eylül 1743 tarihinde başlayan İran Savaşları, bunu takiben 1768 yılında başlayan Rus Savaşları maddi ve manevi yönden devleti ve halkı oldukça yıpratmıştır. Doğuda İranla yapılan savaş belirsizlik, batıda Ruslarla yapılan savaşta Osmanlı Devleti'nin aldığı ağır yenilgi devleti maddi ve manevi olarak ağır kayıplara uğratar. Bu maddi yıkımı gidermek için devlet yeni vergiler salmakla gidermeye çalışır ama bu daha büyük huzursuzlukların kaynağı olacaktır. Kütahya valisine gönderilen "İmdad-i Hazariye ve Seferiye" vergi emrinde belirtilen vergileri halkın ödeyemeyeceği kadıların gönderdiği arzlarda belirtilmektedir. Haymanateyn kazası naibi Ali Efendi "rikab-i hümayuna" gönderdiği arzlarda, halkın vergileri ödeyemediğini, bu nedenle halkın dağıldığını elli büyük, yüz kırk küçük köyden, 1795 tarihinde Haymanateyn kazasında on beş köy kaldığını bildirmiştir. Bu tarihte Ankara, Haymana, Yabanabad (Kızılcahamam) şehrinden dağılan aşiretlerin büyük bir kısmı Eskişehir civarına gelmişler. Yaka Boyu köylerine Çavlum, Kızılca Ören, Yaka, Kayı ve benzeri köylere iskan olmuşlardır. Aydın bölgesinde yaşayan Mithatlı, Aksudlu, Gaffarlı Cemaatları, Bolvadin yakınlarında Yörük Karacaören köyü civarına gelerek, Taşağıl, Taşlıdere, Nusatlı, Kutlu, Karayokuş köylerini kurmuşlardır. Bu Cemaat Aydın (Çalarası Mevkiinden) geldiği için aile lakapları "Çallıdır" Aynı bölgede yaşayan Mithatlı Cemaatından 100 haneden fazla bir kısmı ise Ayne-ekreli, Otan adlı köylere, Kermih, Çökelek; Kuşdoğanlı Cemaatları 200 kadar hane ile Seyitgazi ile Eskişehir arasındaki Dutçu Paşa mezra'ı yakınlarına iskan olmuşlardır. 1701 yılında yapılan bu iskan çalışmaları, tahsis edilen bölgelerdeki harap mahallelere, eski sahihsiz on harap köye yapılmıştır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Bu emrin dışında Karacaşehir kazasına bağlı Yukarı Karapazarı, Akpınar ve Albaguz mezra'ındaki Karafakılı köylerine iskan edilmiştir. Bu köylerin daha önce yerleşen halkı huzursuzluk çıkarmış, ilgili makamlara şikayet etmişlerdir. 1702 yılında Eskişehir sancağı beyine ve kadılarına gönderilen emirle, yerleşik ahalinin perakende ve perişan olmalarının ayrıca hayvanlarına ve mallarına yapılan zararların ödenmesi için adı geçen cema'atların adı geçen on harap ve boş köylere iskanı istenmektedir.

Aydın, Saruhan, ovalarında kışlayan, yazın Eskişehir'e kadar gelip, Türkmen Dağlarında, Sündiken Dağları'nda yaylaya çıkan aşiretlerin, geçtikleri yerlerde yerleşik halkın ekili arazilerini bozduklarını, çiftliklerini yağmaladıkları, bu nedenle bu aşiretlerin konar göçerlikten men edilmelerini isteyen şikayet mektupları ve bunlara cevap olarak gönderilen fermanlarda da aşiretlerin iskanı istenmektedir.

Bunların yanında 1669 tarihinde Saruhan'da kışlayan aşiretin, bin kadar hayvanla Tepeköy civarına gidip, orada aynı köyden Boşnak Mustafa Ağanın, kırk dönüm, ekili buğdaylarına hayvanlarını salıverdiği, buna mani olmak isteyen, Mustafa Ağa'nın başına değnek vurarak yaraladıkları anlaşılmaktadır. Akşehir Sancak Bey'i, Bolvadinli Şatır Mehmet Paşa'ya gönderilen bu fermanla, söz konusu aşiretlerin iskanı istenmektedir (Bayar, 2004, s.132);

“Kıdvetü'l-ümera il-kiram umdetü'l-kübera il-fi ham Zülkadr-i ve'l-ihiram. El-muhtas bi-mezid-i inayetü'l-melikü'l-allam Akşehir Sancağı Bey'i Şatır Mehmet dame izzuhu tevki'-i refü-i hümayun vasıl olacak malum olaki, Saruhan Sancağı ahalileri Divan-ı Hümayunuma arz-ı hal edüp Sığla ve Bolvadin ve İnönü vesayir mahallere iskan olunan aşiretlerin bazıları me'mur oldukları yerlere gitmeyip, vilayetler içinde karye ve karye konup-göçüp emval ve erzaklarını ve nice mevaşi ve hayvanların gasp ve hasaret ettiklerinden gayri kanun ve defter mucibince resm-i otlak namuna eshab-ı arza rürumlarından maada mezruat ve mahrusatların çiğnedüb ve itilaf ve idaat idüb ve bunun emsali zulüm ve teaddilerinin nihayeti olmadığım bildürüb me'mur oldukları mahallere iskan ettirilip hilaf-i şer aldıkları mevaşi ve eşyaları şer'ile girü alvirmek babında emr-i şerifim reca eyledükleri ecilden hazine-i amiremde mahfuz olan baş muhasebe defterlerine nazar olundukta konar-göçer aşiretten yirmi iki Cemaat Hamid ve Sancaklarında bil sahip hali ve harabe olan kurraya iskan ettirile. Uşaklı Hüseyin zide kadruhu ve müfettiş paşaya emr-i şerif verilüb ve Aydın'da sakin olan Mihatlu Cemaatların Akşehir Sancak Bey'i Mehmet'in iltimasıyla Bolvadin ve İnönü nam mahallerde iskan ettirile deyu emr-i şerif

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

verildiği der-kenar olunup arz olundukda. İmdi derkenarı mucibince amel olunmak ferman-ı alişanım sadır olunmuştur. Buyurdum ki bu babda sadır olan emrim üzre amel edüb dahi sen ki mir-i miran-i muma'ileyh sin mezburların hilaf-şer-i şerif aldıkları mevaşi ve eşyayı baad es-sübut ve ma'rifet-i şer' ile ashabına alıverüb hilaf-ı şer'i şerif bir dürlü inad ve muhalefet ettirmeyesin. Şöyle bilesin alamet-i şerife itimat kılasın. Fi sene: 2 Şaban 1107/1696."

Eskişehir, İnönü civarındaki Karakeçili Yörük köylerinin bir kısmı uygulanan iskan faaliyeti esnasında oluşturulmuş, ancak aşiretin büyük bir kısmı iskan olmamış, konar göçer hayata devam etmiştir. İskan olmayanların, Bilecik madenlerinde çalıştığı, tayin olunan yaya ve müselleme beylerine gönderilen hükümlerden anlaşılıyor.

Germiyan Vilayeti dahilinde yaylaya çıkan, Saruhan Sancağı Adala Kazasında kışlayan aşiret, ticaretle uğraşmaya başlamışlardır. Haymana kazasındaki Tuz Gölünden aldıkları tuzları Manisa, Aydın, Balıkesir sancakları dahilinde satmışlardır. Çünkü bu bölgeler Karakeçili Yörüklerinin kışlaklarıdır. Karakeçili Yörük aşiretinin "Şehitli Cemaati" için gönderilen Tuz vergisi şikayetine dair hükümde bu olay anlatılmaktadır." (Bayar, 2004, s.133) ;

"Akza kuzzatü'l-müslimin evla vülatü'-muvahhidin madenü'l-fazl ü vel-yakin hüccetü'l-hakk u alel halk-i ecmain Mevlana Manisa Kadısı zid fezailühü ve mefahir ü kuzat vel-Hukkam Görđus ve Sındırgı ve Simav ve Eğriğöz Kadıları zide fazlühüm tevki-i refi-i Hümayun vasıl olacak malüm ola ki. Haliye yürük taifsinden Cemaat-ı ŞEHİTLÜ ahalisi der-i saadetime Adem ve arz gönderip biz yürük taifesinden Germiyan evlerinden olup, Adala memlahası tuz tarh oluna gelmiş hanelerden olmayup vechen min el-vücuha şimdiye değin memlaha-i mezbureden bize tuz döküle gelmediğine Umena ve Ummal müvacehelerimle elimize hüccet verilüb men' olmağa gelmişler iken hala emin olanlar olagelmişe muhalif tuz tarh iderüz deyu dahl ve rencide ederler hafdır görölüb olagelmişe muhalif dahil ve rencide eylememek babında emr-i şerif rica ederiz deyu bildirmeğin bu babda olan hüccet-i şer'iyeleri mucibince amel olunub hilaf-i şer'i şerif rencide eylemeyenler deyu emredüb buyurdum ki hükm-ü şerifimle Dergah-ı Muallam Çavuşlarından fahr ü akran Cafer Çavuş zide kardühu vardıkda hususu mezbure mukayyed ve bu babda ellerinde olan hüccet-i şer'iyeye nazar idüb göresiz filvaki ilam olunduğu gibi olub, memlaha-i mezbur hanelerinden kadimden tuz sarf oluna gelmiş değil iken, ola gelmişe muhalif tuz tarh ettirmeyiz men ve def ederiz. Tahriren Fil-yevmü's-samin min şehr-i Receb sene: Selase ve Elf (H.1003/M.1595)".

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009

Karakeçili Yörüklerinin en yoğun iskanı Tanzimat döneminde olmuştur. Bu yüzyılın başlarına kadar yerleşmeyi reddeden Anadolu'daki büyük aşiretler, devlete bir çok yönden sorun olmaya devam etmişlerdir. Yerleşmeyi reddettikleri için devletin siyasal sosyal ve ekonomik kontrolünden uzak, sisteme entegre edilemeyen, sakinleşti-rilemeyen büyük sayıdaki bu nüfus devlet sistematığını temelden sarsmaktadır. İskan olan aşiretlerde kısa devreli konup göçtüğü için onlar da tam olarak devlet kontrolünde değildirler.

Devlet bunları kontrol altına almak için, kışlaktaki aşiretlerin üzerine birer nazır tayin eder. 1842 yılında 1230 haneye ulaşan Tabanlı Aşiretini 30 köye iskana çalışır. Bozulus Aşiretine tabi olan Tabanlı Aşireti, aynı aşirete tabi Atçekenli Aşireti'nin sınırı olan Akşehir civarından başlayarak, Bolvadin, Afyon, Emirdağ, Çifteler, Eskişehir, Seyitgazi ve Balıkesir'e kadar uzanan geniş alana dağılırlar. Bu bölgelerde köyler kurarlar. Bolvadin'deki Kurucaova Köyü, Çiftelerdeki Körhasan Köyü Tabanlı Aşireti kökenlidir.

Devletin, 1842 yılında aldığı bir kararla konar göçer aşiretlerin sancak hudutları dışına çıkmaması istenir. 1861 yılında vilayetlere gönderilen hükümlerde; İmparatorluğun neresinde olursa olsun, konar göçer aşiretlerin iskan edilmesi emrolunmaktadır.

Karahisar-ı Sahib (Afyon), Germiyan (Kütahya), Saruhan (Manisa), Karesi (Balıkesir) ve Ertuğrul (Bilecik) Sancakları Hüdavendigâr (Bursa) Vilayetine bağlı birimlerdir. Bu yıllarda Bursa valisi olan Ahmet Vefik Paşa, vilayet dahilindeki sancaklarda konar göçer olarak yaşayan aşiretleri iskana başlar. "Anadolu Sağ Kol Müfettişi" olunca, aşiretleri iskan için kuvvet kullanarak, aşiretleri zorla iskan eder. Bu baskıdan çekinen Yörük aşiretleri yaylak ve kışlaklarını değiştirirler. Eskişehir merkeze bağlı Avlamış ve Sarıcakaya'ya bağlı Beyyayla Karakeçili Yörükleri, Anadolu'yu geçip, Halep'e, Şam'a Rakka'ya kadar gitmişlerdir. Eskişehir merkeze bağlı Alapınar'da oturan Karakeçili Yörükleri Samsun'a kadar giderler, oralarda bir süre kalmışlar, akrabalıklar kurmuşlar, Ahmet Vefik Paşa 1864'de azl olunca da geri dönmüşlerdir.

1864 yılında Kafkasya'dan, 1877 yılında Balkanlardan gelen göçmenler, yoğun olarak yerleşmeye başlayınca; yaylalar ve kışlak olarak kullanılan ovalar Karakeçililerin elinden çıkar. Bunun üzerine Yörükler kendi yayla ve kışlaklarına yerleşmek zorunda kalırlar. İskan teşebbüsü 1950 yıllarına kadar sürmüştür.

Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması sürecinde diğer bölgelere oranla Eskişehir ve Seyitgazi'nin çok daha yoğun göçer yerleşimine sahne olduğu, bu nedenle de yine diğer bölgelere oranla

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

köy sayısının da fazla olduğu gözlemlenmektedir. Ancak bu bölgelerdeki köylerin bir kısmı bazı sosyolojik nedenlerle ve Orta Asya'dan gelen yeni Türk göçlerinin tazyikiyle boşalmış, köy halkının bir bölümü iç bölgelerde yeni köyler oluşturdukları gibi bir bölümü de şehirlere akmıştır.

Bu gelişim süreci varolan köylerin veya yerleşim alanlarının yok edilmesine yönelik olmayıp, tamamen sosyal, ekonomik ve coğrafi nedenlerle gerçekleşmiş sosyolojik oluşumlardır. Bu cümleden olarak, bazı Hıristiyan köyleri varlıklarını XVIII.yüzyıl sonlarına kadar sürdürmüşlerdir. Örneğin Alpunuz (Sarayören) deki bir mezar taşı Grek harfleriyle Türkçe (Karamanlıca) kazınmıştır. Ayrıca Sakarya çevresinde bulunan Beyyayla, Alıncak, Çalkara, Karaağaç, Muratça ve benzeri köyler Ermeni köyleridir. Bunun yanında yine aynı bölgede bulunan Rum köylerinin varlığı da 1922 nüfus mübadelesine kadar sürmüştür.

Hayvancılıkla uğraşan Yörükler vadilerin yüksek yamaçlarını ve dağlık bölgeleri seçmişlerdir Sakarya Nehri, Porsuk Çayı, geçtiği ovayı, taşkınlıkları ile bataklık haline getirmiştir. İskana tabi tutulan aşiret üyeleri bataklık ve sıcak olan ovaları tercih etmemişlerdir. Ova köylerinin bir kısmı XIX. yüzyılda kurulmuştur. 1856 Osmanlı –Rus savaşından sonra , Rusların Kafkasya'daki Müslüman halka uyguladıkları baskı ve kıyım, birçok aşireti yurtlarından sürmüş, bu bölgede yaşayan Türkmenler (Karabağlılar, Azeriler) , Çerkezler (Kabartaylar, Besleneyle, Kemirguveyle, Şapşığlar, Janeler, Nakutaçlar, Ubuhlar, Abzahlar, Bjedular, ve Mahoşlar), Abhazlar, Çeçenler, İnguşlar, Dağıstanlılar (Avar, Lezgiler, Gazi Kumuklar, Darginler), Osetler, Karaçaylar, Balkarlar, Nogaylar 1858-1878 yılları arasında Anadolu'ya göç ettirilmişlerdir . Eskişehir bölgesine gelenler şehir merkezine ve mevcut köylere yerleşmişler. Önemli bir kısmı da yeni köyler oluşturmuşlardır. İskana tabi olan bu toplulukların gelişen süreç içerisinde köylerden şehirlere göçtüklerini, köylerin nüfusları azaldığını, bazı köylerin ise tamamen boşaldığını tespit edebiliyoruz.

1953 yılında Eskişehir ve çevresinde 24 Çerkez köyü vardır. Bunlar; Ağapınar, Akpınar, Aşağı kartal, Çerkezçetmi, Çavlum, Gökçekısık, İmişehir, Musaözü, Kümbet, Uluçayır, Gümele, Karaçay, Rahmiye, Fevziceabat, Hüsnüabat, Yeniköy, Taşköprü, Tandır vb. Bunların büyük bir kısmı Eskişehir Çukurhisar'a, Karacaşehir'e 105 ev yaparak iskan olmuşlardır (Bayar, 2004, s.128).

1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı sonunda Balkanlardan büyük bir göç akını başlar. Ruslar, Rumeli'ndeki bütün Müslüman Türkleri

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

yoketmeyi istemektedirler. Baskı ve kıyımdan kaçanlar, Anadolu'ya geçirilip muhtelif yerlere yerleştirilirler. Eskişehir'e Rumeli'nden göçürülen halkın anılarında 93 Harbi ve Plevne Savaşı (1293/1877) ismiyle yaşayan, unutulmaz izler acı hatıralar bırakan Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra gelen "Sulu Karaağaç, İncesu, Alpu, Bahçecik, Behçetiye, Orhaniye(Çanakkıran), Değişören, Gümele, Gündüzbeyi, Hayriye, Aşağı Kalabak, Kanlıpınar, Karagözler, Karakamış, Kızılınler, Kümbet, Mahmudiye, Çifteler, Muhacir, Akçayır, Osmaniye, Rıza Paşa, Savcıbey, Seklice, Söğütçük'e yerleştirilmişlerdir.

1912 yılında gelenler; Abbas Halim Paşa, Ahiler, Akköprü, Alınca, Beylikahır, Buldukpınarı, Çalkara, Yeni Dudaş, Emircik, Gevenli, Hasanbey, Hudavendiğar, Karacaşehir, Kaymaz Yaylası, Menemen, Parsi Bey, Sait Paşa, Sultaniye, Umraniye, Uzunburun, Benlikuyu, Yaverviran, Bahçecik, Hamidiye, Nusratiye köylerine yerleştirilirler.

1931 ve 1950 yıllarında gelenler çoğunlukla şehir merkezine yerleşirler. İsmet Paşa ve Gökdere köylerine yerleşenler de olmuştur. 1990 yılında gelenler şehir merkezine yerleşirler. Zaman içinde köyler şehirlere taşınır. Köylerden bazılarının nüfusu çok azalır, bazıları tamamıyla boşalır. Balkanlardan gelenlerin tamamına yakını XIV. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar Anadolu'dan göçürülmüş Türkmen ve Yörüklerdir. (Bayar, 2004, s.128, 129)

Orta Asya, Anadolu ve Rumeli sürecinde Türkler, sosyal statüleri bakımından şehirli, köylü ve konar-göçer topluluklar halinde yaşamışlardır. Bunlardan göçerler, en eski Türk toplum yapısından başlayarak kalabalık sınıfı oluşturmuşlardır. Bu durum uzun yıllar devam etmiş ve denge, Osmanlı Devleti'nin iskan siyaseti ve değişen şartlarla oluşan yeni yaşam tarzı sonucunda göçerlerin aleyhine bozulmuş, bu suretle yerleşik hayat tarzı yaygınlaşmıştır. Buna rağmen yerleşik Türklerin yanında göçebe yaşayışı sürdüren önemli sayıdaki Türkmenlere "Yörük" denilecektir. Konar-göçer ve göçebe demek olan yörük kelimesi, Anadolu'da "Yörü" fiilinden meydana gelmiştir (Özçelik, 1999, s.50; Sümer, 1967, s.9).

Karakeçili Türkmenleri de "Yörük"adıyla anılmaktadırlar. Bunun sebebi hiç kuşkusuz, Anadolu'da iskan edilmelerinden önce konar-göçer olmalarındandır. XVI. yüzyıla ait Osmanlı tahrir kayıtlarından Karakeçili aşiretinin önemli bir kısmının diğer yörük aşiretlerle birlikte-"Azizbeğlü ve Tos-bağa" aşiretleri-Beypazarı, Sivrihisar ve Sultanönü civarında bugün Eskişehir yöresinde gördüğümüz Karakeçililerin ataları oldukları anlaşılmaktadır. Ankara sancağına bağlı olan ve defterlerde kayıtlı Karakeçililer de yukarıda

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

sözünü ettiğimiz ve “Ulu-Yörük” adıyla anılan bu aşiretler birliğine bağlıdır. Bunların aynı zamanda Kırşehir yöresinde yaşayan büyük Karakeçili oymağının önemli bir kolunu teşkil etmekte oldukları bilinmektedir (Özçelik, 1999, s. 50; Sümer, 1964, s. 182).

Anadolu’da aşiret adı olarak XVI. Yüzyılda 260 Karakeçili aşiret kolu bulunmaktadır. 260 aşiret, 8796 haneden oluşmaktadır. Karakeçililer bu dönemde Birecik başta olmak üzere Anadolunun pek çok yerinde yaşamaktadırlar. Örneğin belgelerde Birecik Karakeçilileri “Ekrad-ı Aşiret-i Karake-çili” olarak adlandırılmaktadırlar. “Ekrad“ kelimesi “Kürd“ kelimesinin çoğuludur. Ancak belgelerde bu isimlendirmenin yanında “Bozulus Türkmenlerindedir” ibaresi de ilave olarak yer almaktadır.

Urfa yöresindeki halkı oluşturan iki boy dikkat çekmektedir. Bu boylardan biri Bozulus, diğeri Karaulus’tur. Her ikisi de Türkmen olan bu gruplar, bu bölgeleri yurt tutmuşlardır.

Karakeçililerin oturduğu yerler arasında Eyalet-i Rum yani Anadolu eyaleti bulunmaktadır. XVI. Yüzyılda Anadolu eyaletinin merkezi Kütahyadır. Karakeçililer Ankarada Çubuk, Balat, Kırkpınar ve Dikmen’de “Kasaba Yörükleri” adıyla yurt tutmuşlar. Kırşehir’de “Ulu Yörük” grupları içerisinde yer almışlardır. Çorum’da Budaközü nahiyesinde, Sivas sancağında , Adana’da Dünderli nahiyesinde, Menteşe sancağı (Muğla civarı) kazalarında, Konya’da Bayburt nahiyesinde (bugün Atçeken dediğimiz, Cihanbeyli bölgesi civarında “At Çeken Ulusu” adını taşıyan, Osmanlı ordusuna at yetiştirmekle mükellef tutulmuş grubun içinde) Sultaniye, Karapınar’da yurt tutmuşlar, Ayrıca Aydın’da, Selçuk kazasında, Kütahya’da Kula Nahiyesi’nde Bozok Sancağı’nda (bugünkü Yozgat) Demirceözü Nahiyesi’nde, Karaman vilayetinde ve Teke adı verilen bugünkü Antalya’nın dağlık yörelerine doğru olan Elmalı kazası bölgesinde yurt tutmuşlardır. (Halacoğlu, 1999, s.23, 24)

Bunun yanında ; Adana, Diyarbakir, Siverek, Eskişehir, Siirt, Birecik, Ankara, Kütahya, Ruha (Urfa), Rakka, Aydın, Kırşehir, Balıkesir, Haymana, Manisa, Trablusşam, Kula, Eşme (Kütahya), Bursa, Alaşehir gibi bölgelerde de büyük yerleşim alanları oluşturmuşlardır (Özçelik, 1999, s. 50; Türkay, 1979, s.476).

Günümüzde Karakeçili Yörük köylerindeki nüfus dağılımına baktığımızda bazı köylerin tamamen yok olduğu, bazılarının diğerköylerle birleştiği ve bazı köylerin de yeni kurulduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanında köylerde belli bir nüfus artışının olmasıyla birlikte büyük çaptaki dağınıklık göze çarpmaktadır (Bayar, 2004, s.136-138);

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

LİSTE 3 : Karakeçili Yörük Köylerindeki Nüfus

<u>S.No</u>	<u>Adı</u>	<u>Nüfusu</u>	<u>Hanesi</u>
1	Ağapınar	162	32
2	Ahiler	524	111
3	Akçakaya	48	15
4	Akkaya	43	10
5	Akpınar	36	20
6	Alınca	39	11
7	Aşağı Çağlan	147	45
8	Aşağı Ilıca	158	43
9	Aşağı Kartal	125	32
10	Aşağı Söğütözü	67	18
11	Atalan	237	55
12	Atalantekke	109	28
13	Avdan	87	26
14	Avlamış	231	40
15	Ayvacık	67	12
16	Behçetiye	57	17
17	Bektaşpınar	51	14
18	Beyazaltın(Sepetci)	510	114
19	Boycaoğlu	69	15
20	Bozdağ	166	42
21	Buldukpınar	24	10
22	Cumhuriyet(Sekiören)	493	140
23	Çalkara	228	47
24	Çamlıca	17	10
25	Çanakkıran	19	6
26	Çavlun	188	35
27	Danışment	285	58
28	Demirli	50	23
29	Doğankaya	47	14
30	Eğriöz	238	60
31	Emirceoğlu	81	25
32	Eşenkara	95	17
33	Gökçekısık	61	17
34	Gökdere	128	30
35	Gülpınar	270	57
36	Gümele	67	20
37	Harmandalı	117	29
38	Hasanbey	103	18
39	İmişehir	71	21
40	İncesu	126	33
41	Kalkanlı	304	88
42	Kanlıpınar	13	5
43	Karaalan	107	20
44	Karacahöyük	332	60
45	Karacaşehir	199	47
46	Karaçay	37	12
47	Karaçobanpınar	128	35
48	Karadere	159	35
49	Karagözler	440	85
50	Karahüyük	24	8
51	Karamustafaoğlu	375	103
52	Karapazar	275	53
53	Karatepe	54	23
54	Kargın	123	30
55	Kavacık	146	41
56	Kayacık	40	21
57	Kayapınar	784	145
58	Keskin	242	40

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

<u>S.No</u>	<u>Adı</u>	<u>Nüfusu</u>	<u>Hanesi</u>
59	Kıravdan	448	61
60	Kireç	464	90
61	Kızılcaören	114	44
62	Kızılınler	217	38
63	Kozkayı	512	110
64	Kozlubel (Margı)	223	57
65	Kuyucak	17	8
66	Lütfiye (Aşağı Kalabak)	190	56
67	Mollaoğlu	49	12
68	Musalar	180	80
69	Musaözü	125	27
70	Nemli	125	23
71	Sarusungur	853	202
72	Satılmışoğlu	35	14
73	Seklice	869	160
74	Sevinç	372	87
75	Sultandere	118	37
76	Sulukaraağaç	138	40
77	Süpren	65	20
78	Takmak	65	22
79	Tandır	294	52
80	Taşköprü	108	23
81	Taycılar	81	27
82	Tekeçiler	100	20
83	Turgutlar	491	143
84	Türkmentokat	69	19
85	Uluçayır	547	141
86	Uludere	439	83
87	Yahnıkan	435	133
88	Yakaka	96	28
89	Yarımcaa	197	36
90	Yassihüyük	70	17
91	Yeni Akçayır	47	18
92	Yeni Sofça	352	66
93	Yörük Akçayır	70	17
94	Yörük Karacaören	237	46
95	Yörük Kırka	53	32
96	Yukarı Çağlan	137	40
97	Yukarı İlca	28	12
98	Yukarı Kalabak	108	36
99	Yukarı Kartal	78	23
100	Yukarı Sögütönu	730	145
101	Yusuflar	89	24

Kavmi, Kültürel, Yapısal (Devlet-Soy) Ayırışma ve Çözümlemeler

Türk devletlerinde topluluk ve boy düzeninde kendine özgü bir teşkilatlanma yapısı vardır. Selçuklulardan önceki Türk teşkilatlanma ve boy düzeni incelendiğinde ikili bir düzen kendini gösterir. Asya Hun ve Avrupa Hun devletleriyle Göktürkler ve buna

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

benzer diğer Türk devletlerinde bu teşkilatlanma yapısı görülmektedir. Bu ikili düzen doğu-batı şeklindedir. Bu düzen yine kuzey-güney, sağ-sol şeklinde de görülür. Tuna Bulgarları ve Macarlarda bu ikili düzenin büyük-küçük şeklinde ifade edildiği tespit edilmiştir. Öte taraftan, Oğuz Bulgar ve Karluk Türk gruplarında iç-dış, yine Oğuzlarda Bozok-Üçok, Hun, Ogur, Bulgar, Hazar, Macar, Kuman ve Türgeşlerde ak-kara gibi terimlerle Türklere has bu teşkilatlanma biçimi görülmektedir (Kafesoğlu, 1994, s.259; Özçelik, 1999, s.51). Hatta Türk boylarında daha alt sosyal gruplarda da bu ikili teşkilatlanma görülmektedir. Mesela, Akkoyunlu-Karakoyunlu, Akkeçili-Karakeçili, Akbudun-Karabudun gibi... (Özçelik, 1999, s. 51; Çay, 1996, s. 245)

En eski Türk destanlarından olan Oğuz Kağan Destanı'nda yukarıda belirttiğimiz ikili düzen görülmektedir. Ünlü destanda, Türk toplumunun Üçok ve Bozok kollarına ayrılması şu şekilde anlatılmaktadır ;

”...Sonra Oğuz Kağan büyük bir kurultay topladı. Maiyeti ve halkını çağırdı. Onlar geldiler ve müşavere ettiler. Oğuz Kağan büyük ordugah kurdu. Sağ yanına kırk kulaç direk diktirtti. Üstüne bir gümüş tavuk koydurdu. Altına bir ak koyun bağladı. Sol yanına kırk kulaç direk diktirtti. Altına bir kara koyun bağladı. Sağ yanda Bozoklar oturdu, sol yanda Üçoklar oturdu...” (Özçelik, 1999, s. 51; Arat, 1970, s.14)

Eski Türklere özellikle ordu teşkilatlanmasında ikili düzen değişmez bir kural olmuştur. Oğuz ordularında da bu kural hakimdir. Böylece “El-İl ve Ordu” ikiye bölünmekte, bunlara da “Kol” denilmektedir. Kollar da birbirinden sağ ve sol sıfatlarıyla ayrılmıştır. (Aksoy, 2002, s. 316)

Osmanlı Devleti'nde sağ kol, sol kol adları verilen bu ikili düzen hem askeri, hem de mülki teşkilatta temel bir kural olarak uygulanmıştır. Türklere sağ kol Moğolların aksine daha şerefli sayılmaktadır. (Sümer, 1999, s. 47; Aksoy, 2002, s.316- 320)

Ak-Kara zıtlığının açıklanması konusunda ise birbirinden farklı görüşler ortaya atılmaktadır. Örneğin bir teoriye göre ; Bozok'a koyun, atfedilen Ak ; Üç Ok'a koyun, atfedilen Kara sıfatlarının , hiçbir şekilde iki toplum arasında efendilik, kulluk ya da Ak Budun-Kara Budun ilişkisi göstermediğini, bundan dolayı Ak-Kara zıtlığının Oğuz toplumuyla dolayısıyla da Bozok ve Üçok kollarıyla ilgisi olmadığını söyleyebiliriz. (Divitçioğlu, 2002, s. 48, 49; Aksoy, 2002, s.316- 320)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Bozok-Üçok, Doğu-Batı, Sağ-Sol, Kuzey-Güney, Büyük-Küçük, gibi dikotomik yapılarda yaşayan halk Ak(Sarı)-Kara sıfatlarıyla birbirinden ayırılmaktadır. (Kafesoğlu, 1994, s. 259, 260; Aksoy, 2002, s. 316- 320)

Günümüzde Eskişehir, Bursa, Afyon yörelerinde yurt tutan yörük aşiretleri arasında da buna benzer farklılaşmalar dikkat çekmektedir. Örneğin Uludağ bölgesinde yurt tutan Kızılkeçili ve Karakeçili aşiretleri birbirlerinden giyim kuşam, çalışma alan ve yöntemleri, sahip oldukları hayvanların türüne varıncaya kadar birçok alanda farklılıklar göstermektedirler. Bunlar arasında Kızılkeçililerin çadırları Alaçık, Karakeçililerin çadırlarının Karaçadır olması, ip bükme için Kızılkeçililer “Kirman“ kullanırken Karakeçililerin “İğ“ kullanmaları, Kızılkeçililerin deve beslemelerine karşın Karakeçililerin kısırak, at, katır, keçi ve koyun beslemeleri gösterilebilir. Yörükler arasında diğer önemli bir ayrışma noktası da Kızılkeçililerin “Hünkar Elli“, Karakeçililerin ise “Oba Elli“ olmalarıdır. Yani kendilerini Bozok-Üçok gibi avam-havas olarak nitelendirmektedirler (Aksoy, 2002, s. 316- 320)

Günümüz Kırgız Türklerinde ikili bir yapılanma göze çarpar. Kırgızlar sağ kol ve sol kol adlı iki ana kol, Türkmenistandaki Teke Türkmenleri de Ötemiş ve Toktamış adlarıyla iki kol halinde yaşamaktadırlar. Başgirt Türkleri kendilerini 12 Bavlı (12 Boy) olarak nitelendirmektedirler. Aynı şekilde Altaylılar da kendilerini 24 söyük (Kemik-Soy)’ten meydana geldiklerine inanmaktadırlar. İkili ve 4-6-12-24 şeklindeki boy tasnifi Türkmenler ve yörükler arasında çok yaygındır. Nitekim Karakeçili yörükleri de 12 aşiretten meydana gelmiştir. Bilecik Pazaryeri Günyurdu köyü ve Eskişehir Seyitgazi Kuyucak köyündeki Karakeçili aşiretinin Özbekli cemaatinin bugün yaşayan halkı da “Karakeçililer 12 kalemmiş” şeklindeki ifadelerle Karakeçili aşiretinin boy anlayışının 12 aşirete dayandığını anlatmaktadırlar.

İkili ve 4-12-24 şeklindeki boy tasnifi Türkmenler arasında çok yaygındır. Nitekim, Karakeçili yörükleri de 12 aşiretten meydana gelmişlerdir. Bilecik Pazaryeri Günyurdu köyünde yerleşik hayata geçen Karakeçili yörükleri, ”Karakeçili oniki kalemdir” demek suretiyle, kendilerini 12 kola ayırmaktadırlar. Bu aşiret veya kollar şunlardır: Veliler, Poyrazlı, Kıldanlı, Softalı, Karakayalı, Talazlı, Şazlı, Hacıhalil, Hayyam Kethüda, Akça İnli, Özbekli, Karabakılı.

Karakeçililerin kendilerini 12 kısma ayırarak tasnif etmeleri, kök itibariyle Asya’dan gelen diğer Türkmen topluluklarına bağlı olmaları sonucuna bizi götürmektedir (Çay, , s.247)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Karakeçililerin sözde ayrı bir topluluk addedilen ve yine Oğuz geleneğine göre 24 boya ayrılan,"Türkman Ekradı"şeklinde nitelendirilen Kürt topluluğunun Milan ve Zilan şeklindeki iki kolundan Milan yani Milliler içinde yer aldıkları ve ikinci sırada buldukları görülmektedir. Bu Karakeçililerin, özellikle Urfa'nın, Siverek,Viranşehir ve Suruç havalisinde yaşadıkları bilinmektedir.Bunların önemli bir kısmı Fars kültürünün etkisinde kalmıştır.

İkili yapılandırmalarda yaşayan halk Ak-Kara sınıflamasına göre adlandırılmaktadırlar. Türk toplumlarında Akbudun (Beyler) - Karabudun (Kullar ve Halk) adlandırması gibi Osmanlı Beyliği döneminde de yönetici sınıfı oluşturanların tümüne "Ak Kemik", kırsal kesimde yaşayan köylülere de "Kara Kemik" denilmektedir. (Özçelik, 1999, s. 51; Çay, ,s. 242; Aksoy, 2002, s. 316- 320; kafalı, 2002, s. 187)

Oğuz Kağan Destanındaki Bozok ve Üçok şeklindeki ayırım Raşiduddin ve Kaşgarlı Mahmud'da görülür. Bu sınıflandırmaya göre Bozoklar; Günhan, Ayhan ve Yıldızhan kollarına tabi olan herbiri dörder olmak üzere 12 boya ayrılmaktadırlar ki bunlar ; Kayı, Bayat, Alkaevli, Karaevli, Yazır, Döğer, Dodurga, Yaparlı, Avşar, Kızık, Beğdili, Karkın'dır. Üçoklar ise ; Gökhan, Dağhan ve Denizhan kollarına bağlı ve yine herbiri dörder olmak üzere 12 boya ayrılmaktadırlar. Bunlar ; Bayındır, Peçenek, Çavundur, Çepni, Salur, Eymür, Layıntlu, Üreğir, İğdir, Bügdüz, Yiva ve Kınık boylarıdır (Özçelik, 1999, s. 51; Sümer, 1964)

2- Değişim ve Karışım

Karakeçili Aşireti, Oğuzların 24 boyundan Kayı Boyu'na mensuptur. Anadolu'da hemen hemen birçok köy bu boy, oymak ve aşiret isimlerinden hareketle adlandırılmışlar ve anılmışlardır. Türk boyları içerisinde çok büyük bir boy olması sebebiyle oymak ve aşiretlerinin sayısı da fazladır. Bu sayısal büyüklük boyun askeri ve kültürel yoğunluğunu göstermesi yanında konar-göçer kültür ve ekonominin gereği olarak boyun birçok değişik coğrafyaya dağılmasını gerektirmiştir. Bu nedenle önceleri iç Batı Anadolu'da yoğun olarak görülen Karakeçililer daha sonraları Anadolu'nun hemen hemen her bölgesinde görüleceklerdir.

Orta Asya kaynaklı bir Türk aşireti olan Karakeçililerin nicel yoğunlukları diğer coğrafi ve kültürel iklimlerden etkilenmelerine de zemin hazırlamıştır. Bunun yanında içinde buldukları sosyal ve kültürel ortamdaki sınırlı düzeyde etkilenerek, Orta Asya Türk kültürüne ve kimliğine ait öğeleri belli ölçülerde de olsa koruyabilmiş

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

büyük bir bölüm İslami süreç içerisinde dahi varlığını sürdürebilmiş, bir bölümü de o bölgelerdeki diğer aşiret veya oymakların içinde eriyerek ana kültür öğelerini değiştirmiş, hatta yöre ağız ve lehçelerini konuşur olmuşlardır.

Osmanlı Devleti XVII. Yüzyıldan itibaren büyük bir sosyal ve ekonomik çıkmazın içine girmiş, devlet mekanizması özellikle timar sistemindeki büyük zaafılar, siyasal iktidarın güçsüzleşmesi, merkezi mutlak idare ve iradenin güçsüzleşmesi birçok sosyal patlamayı beraberinde getirmiştir. Ekonomi alanında devletin dünya ekonomilerine ayak uyduramaması yanında, üretim araçlarının dengesiz dağılımı ve rantabl kullanılamaması, ilkel yöntemler üretim ilişkisi içindeki feodal kırıntıların baskıları, toprak sisteminin devletin elinden mültezimlere daha sonra da ayanlara geçmesiyle onarılamaz büyük yaralar açmıştır. Günü kurtarmaya çalışan, vergi toplayamayan, askerinin ulufesini ödeyemeyen bir siyasal yapılanma haline gelen Osmanlı Devleti, "Kürdistan" adını verdiği "coğrafi" bölgede devlet sistematığının ve ekonominin temel dayanağı olan timar sistemini uygulayamaz. Devlet, siyasal otoritesini bölgedeki Kürt beylerine devreder. Bölgede bulunan Türkmenlerin bir nebze de olsa üzerlerindeki dini ve ekonomik baskıyı giderebilmek, ağır vergilerden ve serhad boylarındaki zor yaşamdan, dinsel farklılaşmalara gösterilen hoşgörüsüzlükten kurtulmak için Kürt topluluklarının içerisine karıştıkları, bunun sonucu olarak da dillerini dahi unuttuklarını biliyoruz. (Avcıoğlu, s. 2041)

Karakeçili ve Türkan aşiretleri gibi bazı aşiretler 1550'li yıllarda o bölgelerdeki Kürt kabilelerine karışınca bir kaç kuşak sonra tamamen dillerini unutup adeta Kürtleşirler. Karakeçili köyleri arasında yer alan Sagur adlı köyün Oğuz ilinin 24 boyundan biri olduğunu, önce Karakeçili Aşiretine tabi iken daha sonra Milli Aşiretine bağlanan Türkan Aşireti'nin, Türk olmasına rağmen "Kırmanca" konuştuğunu da biliyoruz.

Osmanlı Devletini kuran Kayı boyunun Karakeçili aşiretinin torunlarını Urfa'nın Siverek ilçesinde de görebiliyoruz. Siverek Karakeçili aşiretinin ağalarına "Torunlu" denmektedir. Kurmanci'de "Torin-torin" kelimesi "asilzade, soylu" anlamına gelmektedir. Ayrıca, Diyarbakır ve Urfa dolaylarında yakın çevre köylerinden şehre elden yoğurt yumurta yağ getirenler barajilerce (şehirli) "Kırmanç" olarak adlandırılmaktadır (Aras, 1968, s.138). Yine Doğu Beyazıt'ta kasabalılar tüm köylülere (ağalar da dahil) "Kırmanç" demektedirler. Aynı şekilde Doğu'daki "Torun" ve "Mirek"ler tüm halka "Kırmanç" demektedirler. Bugün Anadolu'nun birçok bölgesinde "Torunlu" aşiretine rastlanır. Mesela Ağrı, Kars, Van, Erzurum, Tunceli, Urfa,

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 4/3 Spring 2009

Gaziantep, Kahramanmaraş, Sivas, Adana, Kayseri ve Konya'da "Torunlar" yaşamaktadır. Bunlardan Konya, Kayseri, Adana ve Gaziantep Torunları Türkçe'den başka dil konuşmamışlar ve konuşmamaktadırlar.

Ziya Gökalp'e göre ; Kürtlerle beraber yaşayan Türkmen aşiretleri tedricen Kürtleşmişlerdir. Örneğin Urfa ile Siverek arasındaki Döğer nahiyesi Kürtçe konuşmaktadır. Gökalp, Diyarbakır'daki Karakeçili aşiretinin, Osmanlılar'ın ecdadı olan Kayılar'dan ayrıldığını ve Kütahya taraflarında dolaşan Karakeçililer'in amcazadeleri olduklarını ve Kürtçe konuştuklarını söylemektedir. Kütahya'daki ve Orta Anadolu Bala'daki Karakeçililer'in ise bir tek kelime Kürtçe bilmediği biliniyor. Bunun yanında Karacadağ'da bunlara komşu bulunan "Türkan" aşireti de isimlerinden de anlaşılacağı üzere aslen Türkmendirler. Kürtler, Türkmenler'e "Türk" demektedirler. Türkanlıların, Türk oldukları ve hatta Beydilli boyuna mensup olduklarını, reislerine "Boybeyi" denildiğini biliyoruz. Fakat Türkçe'yi tamamıyla unuttuklarından Türk olduklarını da Kürt lehçesiyle söylemektedirler.

Kürtçe ya da Zazaca konuşan Türkmenler'in varlığını yadsayanlar aslında Türkmen aşiretlerinin Kürtleşmesi gerçeğini kabul etmeyen bir anlayışa sahiptirler. Bu düşünce sahipleri Kürt aşiretlerinin Türkleşmesini kabul ederler. Ama tersini yani Türk aşiretlerinin Kürtleşmesini kabul etmemektedirler. Türkmen aşiretlerinin Kürtleşerek Zazaca ya da Kurmanci öğrenerek varlıklarını sürdürdüklerini kabul etmezler. Onların aslında Kürt ya da Zaza olduklarını varsaymaktadırlar. Bir çok yerde Türkmen aşiretleri Kürtleşmiştir. Mesela Diyarbakır'da Karacadağ'da yaşayan Türkan/ Terkan' /Kürtçe: Türkmenler) aşiretinin bütün fertleri Oğuz ilinin Beydilli boyuna mensup Türk olduğunu bilirler. Bununla beraber, Türkçe'yi unutarak onun yerine Kürtçe'yi ikame etmişlerdir. Bu bölgedeki Karakeçili aşireti ise, Osmanlılar'ın ecdadı Kayı boyundan olmalarına rağmen kendilerini Kürt zannetmektedirler." (Gökalp, 1992)

Karakeçili aşireti, birçok bölgeye göç edip diğer aşiretlerin içinde eridiği gibi bazı bölgelerde kendisi de göç almıştır. Bunlardan en önemlisi Emirce aşiretidir. Emirce aşireti, Eskişehir'e göç etmiştir. Osmanlı'nın bütün kurumlarıyla çözülmeye başladığı dönemde Çubuk'un Susuz, Yukarı Emirler ve Aşağı Emirler köylerine gelip yerleşmişlerdir. Aşiretin önde gelenleri bölgenin soğuk ve dalgalı arazi yapısını ileri sürerek; tekrar Eskişehir'e göç etmişler ve Karakeçili aşireti topraklarında çoğu zaman konar-göçer halde

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

yaşamışlardır. Bu aşiret 1782 yılında Ankara bölgesinde bugünkü yerleşim yerlerine zorunlu olarak yerleştirilmişlerdir (Çağlayan, 1996)

Devlet mekanizması içinde pek de yerleri sistematik ve statik bir çerçevede olmayan aşiret ve aşiret beylerinin birbirleriyle ve halkla olan çıkar çatışmaları devletin başını XIX. Yüzyılda olduğu gibi XX. Yüzyılda dahi ağrıtmaya devam etmiştir. Aşiret ilişkileri ile devlet mekanizmasını yönetmek yerine aşiretleri devlet mekanizmasına entegre edecek enstrümanları otorite bir türlü bulamamış, bulduğunda da bunu yaşama geçirememiştir. Tabiidir ki bu da çözülmeyi yaşayan devlet otoritesindeki boşluğu daha da derinleştirmiş, bundan yararlanmak isteyen kişiler veya aşiret adını kullanan zümreler bir çok imtiyazı devletten koparmayı başarmışlardır. Osmanlı arşivlerinde birbirlerini şikayet eden, birbirlerinin haklarına tecavüz eden vb. olgular o kadar çoktur ki bunların bu çerçevede tekrar sosyolojik bir tahlile ihtiyacı olduğunu düşünüyoruz. Örneğin ; 1236 tarihli bir belgede Balıkesir çevresinde Yörük taifesinden Kobaşoğlu, Hacı Hasanoğlu, Canyalıoğlu ve Karakeçili halkından Bergama voyvodası ve yörük zabiti Mustafa Ağa'dan şikayeti ve diğer istekleri ile ilgili veriler dikkat çekicidir². Bu ve benzeri huzursuz ortam ciddi düzeyde bir iç göçü gündeme getirmektedir. Yaylak ve kışlak anlayışının dışında bu nedenlerle büyük sayıda aşiret mensubu veya bu baskılardan kaçan halk sürekli göçmekte ve yer değiştirmektedir. Örneğin 1254 tarihli bir belgede ; Tarsus mütesellimi ve Adana ahalisinden bir gurup insan Adana aşairi beylerinin kumaş ve kağıtlarının geldiği ve Karakeçili Mir aşiretinin Niğdeye iltica ettiği ve Kozanzade ile birlikte ikamet ettikleri³ bilgisi ile, 1292 tarihinde Siverek'e bağlı Karakeçili ve Karaca nahiyesi ahailerinin iskan edildikleri Viranşehirden tekrar anavatanlarına dönme istekleri⁴ de dikkat çekici bilgilerdir. Bu göçler elbette tamamen huzursuzluk ve baskı nedeniyle olmamış, üretim faaliyet alanının bir bölgeden başka bir bölgeye kayması, yoğunluğun diğer bölgede olması sebebiyle, devlet aşiretleri üretim faaliyetinde daha pragmatik olarak kullanabilmek için bir bölgeden başka bir bölgeye göçürmüş, bunun yanında adeta asker deposu, asker kaynağı olarak gördüğü aşiret halkından hatırı sayılır miktarlarda kişileri aşiretlerden alıp asker olarak belli bölgelerde iskan etmiştir. Kaynaklarda bunlarla ilgili de çok sayıda belge ve bilgiye sahibiz. Örneğin 1306'da Söğüt Redif Taburu Dairesi fertlerinden olup Süvari Ertuğrul Alayına verilen

2 HAT., Dosya No: 627, Gömlek No: 30971, Tarih : 1236 Ca 22.

3 HAT., Dosya No: 382, Gömlek No: 20603, Tarih : 1254 B 11.

4 MKT. MHM., Dosya No: 478, Gömlek No: 34, Tarih : 1292 R 22.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

aşiret mensubu neferleri⁵ hemen hemen çoğu Karakeçili aşiretindedir.

Karakeçili aşiretinin tarihsel süreç içerisinde sosyal, ekonomik ,siyasal yapılanmasını ve gelişimini iki sınıflama içinde incelemek çok daha pratik ve pragmatik olacaktır. Bu sınıflamayı biz aşiretin tarihsel serüveninin bölgesel bazda ve devlet yapılanması içerisinde demografik, idari , coğrafi, sosyal, etnik, ekonomik ve dinsel yapılanmaları göz önüne alarak incelerken diğer taraftan bu yapılanmalara destek olmak amacıyla yine arşiv kayıtlarına dayalı kişisel gelişmelerden, kişisel öğelerin bu toplumsal yapı içerisindeki konumlarına bakarak toplumsal yapıyı çözümlemeyi düşünüyoruz. Hiç şüphesiz arşiv kayıtlarına yansıyan kişisel olgulardaki gelişme ve değişim bize toplumsal yapıdaki gelişim ve değişimlerin de ipuçlarını verecektir. Bu araştırmamız esnasında arşiv kayıtlarında rastladığımız kişisel öğeler Karakeçili Aşireti'nin tarihsel serüvenini bize anlattığı gibi aşiret ve bu dönemdeki Osmanlı toplumu hakkında da önemli ipuçları vermektedir.

1265 tarihinden önce hemen hemen tüm Osmanlı topraklarında olduğu gibi, Karakeçililerin yaşadığı Harput ve kazalarında asayişin sağlanamadığı, bunun için çeşitli önlemlerin alındığı görülmektedir. Hem buradaki hem de Siverek'teki huzursuzluk ve çatışmalar nedeniyle daha önce birçok Karakeçili aşireti mensubu Harput ve Siverek'ten ayrılmak zorunda kalmıştır. Ancak, 1265 tarihindeki ek hukuki önlemler ve cezai uygulamalar sonucunda Karakeçililerin bu bölgelere geri gönderilmeleri⁶ uygulaması da gündeme gelmiştir. Bu olay, demografik anlamda olduğu kadar, aşiretler ölçeğinde iç göçün nedenleri arasında değerlendirilmesi gereken bir başka unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. 1265'ten sonra özellikle 1268'de hukuki önlemlerin (hangi düzeyde uygulandığı çok net olarak bilinmese de) ve cezai uygulamaların arttığı gözlenir. Örneğin, 1268 tarihli bir belgede Karakeçili aşiretinden İsmail adlı birinin katili olan Süleyman'ın kürek cezasına çarptırıldığını görüyoruz. Bunun yanında yine aynı tarihte eyaletlerde uygunsuzluk çıkaranlara engel olunmasına, aşiretlerin sosyal ve ekonomik durumlarının incelenmesine dair çıkarılan talimatnameler umut vericidir⁷. 1275'e değin bu tedbirlerin alındığı ancak uygulamada yine bireysel düzeyde kaldığı aşıkardır. Aşiretler üzerindeki devlet politikasının tam uygulanamama

5 Y. MTV., Dosya No: 38, Gömlek No: 95, Tarih : 1306 Ş 26.

6 MKT.MHM.,Dosya No:9, Gömlek No: 71, Tarih 1265 S 11

7 MKT.MVL.,Dosya No: 56, Gömlek No: 96, Tarih 1268 Z 4 ; MKT. MVL.,Dosya No: 57, Gömlek No: 34, Tarih 1268 Z 18; MKT.UM.,Dosya No:107, Gömlek No: 62, Tarih 1268 Z 2

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

nedenlerinden birinin de, aşiretlerin halk katmanındaki geleneksel ağırlıkları ile insanlar ve devlet üzerindeki feodal baskısı gösterilebilir. 1275 tarihinde Milli aşireti reislerinden Mahmut Ağa'nın Karakeçili aşiretine yaptığı müdahale devlet tarafından engellenmeye, adı geçen kişi muhakeme edilmeye çalışılsa da, devlet toplumsal bir baskıyla karşılaşmış, bireysel bir olay toplumsal alana taşınarak yine sonuca ulaştırılmadığı anlaşılmaktadır⁸.

1265 B.12 tarihinde Aneze Urban'ın Karakeçili aşiretine saldırdığının ve büyük zarar verdiğini görüyoruz. Bunun da Osmanlı saltanatına bildirildiği, hasarın ve kayıpların tespitine gidildiği elimizdeki belgeden anlaşılmaktadır. Aynı yılın Ş.16' sında yine diğer bir belge saldırıların düzeyinin ve kayıpların ne denli büyük olduğunu daha net olarak göstermektedir⁹.

1267 R.12 tarihinde Harput'ta Hefthisar eşkiyası için uygulanan baskı, takibat ve bastırma faaliyetlerinden etkilenen ve hırpalanan Karakeçili aşiretine ve diğer halka iane-i seniyye verilmesine karar verildiğini görüyoruz. Bu da bize aşiretin merkezi otorite eliyle mali açıdan korunmaya çalışıldığını göstermektedir¹⁰.

Karakeçili Aşireti'nin ulaştığı ve dağıldığı bölgelerde önemli bir idari unsur olduğu açıktır. Bunun yanında toplumsal çalkantıların, ekonomik ve sosyal bunalımların idari yapıya da yansdığı çok açıktır. Bunun örneklerinden bir kaçını şöyle sıralayabiliriz; Siverek'e bağlı Karakeçili aşireti müdürlüğünde olan Eyyüb Bey 1276'da azledilmiş ve yerine Hasan Ağa tayin edilmiştir¹¹. Bunun yanında 1277'de Siverek Kaymakamı Sadık Efendi azledilmiş, şikayetler sonucu mahkeme edilmiş ve Zühdü Efendi vekil tayin edilmiştir. Siverek'te sorunların bitmediği, 1277 Ş 9 tarihinde Siverek Meclisi Azasından Hacı Ali Efendi'nin töhmet nedeniyle muhakeme edildiğini¹², 1328 M 25 tarihli bir belgeden anlaşıldığı üzere Karakeçili aşireti reisi Halil Bey'in tevkif edilmesinin kanunsuz olduğu¹³ 1328 S 25 tarihli bir belgeden de haklarında vukuu bulan iftiradan dolayı tutuklanan Karakeçili aşireti'nden Veysi ve arkadaşlarının şikayetlerinin tahkiki¹⁴ sonucu gibi olaylar ve belgeler bize bu tarihlerde toplumsal yapı içindeki aşiretlerin birbirleriyle olan

8 MKT.UM.,Dosya No: 325, Gömlek No: 53, Tarih 1275 S 3

9 İ.M.V.L.Dosya No:142, Gömlek No:3972, Tarih 1265 B 12; İ.M.V.L.Dosya No: 145, Gömlek No: 4072, Tarih 1265 Ş 16.

10 İ.M.V.L. Dosya No: 196, Gömlek No: 6080, Tarih 1267 Ra 12.

11 MKT.UM.,Dosya No. 394, Gömlek No: 57, Tarih 1277 Ca 23.

12 MKT.UM.,Dosya No.456, Gömlek No:30, Tarih 1277 Ş 9.

13 DH.MUL.,Dosya No: 47-2, Gömlek No:8, Tarih 1328 M 25

14 DH.MUL.,Dosya No: 72, Gömlek No: 7, Tarih 1328 S 25

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

çekişmelerinin aşiret halkına nasıl yansıdığını gösterdiğinin yanında, Osmanlı Devleti'nin bu yıpranma karşısında meseleyi toplumsal ölçekte incelemek yerine kişisel hukuk alanında görerek sorunlara aşiret içinden veya aşiret dışından yapılacak kişisel katkılarla çözmeyi deneyecektir. Dikkat edilirse devlet içindeki aşiret yapılanması son derece önemli ve dikkat çekici siyasal, sosyal ve idari yapılanmaları doğrudan ilgilendirmektedir. Ancak merkezi otorite sorunları toplumsal ölçekte görmek yerine devletle aşiretler arasında olduğu kadar, aşiretlerle aşiretler arasındaki denge politikasını kişisel hukuk ve kişisel cezalandırma-ödüllendirme yöntemiyle çözmeyi denemiştir. Bu yöntemin aslında pek işe yaramadığı görülmektedir. Dikkat edilirse yukarıda zikrettiğimiz üç belge içinde geçen huzursuzluklar, devlete gelen şikayetlerin hepsinin arkasında sosyal olduğu kadar siyasal ve ekonomik çürümenin etkileri aşıkardır. Kişisel gibi duran bu huzursuzluk kaynağının önemli ölçüde otorite boşluğundan doğduğu, yine dikkat edilirse otoritenin uyguladığı politikanın tutmadığı belgelerin tarihleri arasındaki geçen yıla bakarak daha kolay anlaşılabilir. Örneğin; 1277 tarihli belgelerin muhtevaları ile aradan geçen 51 yıl sonra yani 1328 tarihli belgelerdeki olayların muhtevalarında hemen hemen hiçbir değişim hiçbir fark yoktur.

Karakeçili aşiretinin Söğüt, Eskişehir, Karacaşehir çevresinde yaşayanların devletle ve saltanat makamıyla olan ilişkileri son derece iyi gelişmiştir. Örneğin 1308lerde Osman Gazi'nin ilk hutbeyi okuttuğu Karacahisar mevkiinde inşa'a edilen camide merasimler yapılmakta ve Karakeçililer bu merasimlere her yıl büyük bir istekle katılmaktadırlar. Yine belgeler yansıdığı şekliyle ; aynı tarihte Ertuğrul Sancağına bağlı Karacaşehir'de iskan edilen Karakeçili Aşiretinin padişaha şükranlarını sunduğunu ve o bölgede bulunan Ertuğrul Gazi Türbesinde de merasimlerin yapıldığını, ayrıca inşa edilen camide hutbenin yanında mevlit okunduğunu da biliyoruz¹⁵. Bu gelişmelerin daha sonra daha da ilerleyerek, örneğin 1311'de Söğüt ve Eskişehir Kazalarında bulunan Karakeçili Aşireti ümerasından bazılarıyla Söğüt kaymakamının taltif edilmesine¹⁶, 1315 senesi efrad-ı mevkufesinden olup Karakeçili Aşireti ve Sanayi

15 Y.PRK.UM., Dosya No: 18, Gömlek No: 37, Tarih: 1308 M 16 ; Y.PRK.UM., Dosya No: 19, Gömlek No: 57, Tarih: 1308 Ra 28 ; Y.PRK.UM., Dosya No: 21, Gömlek No: 10, Tarih: 1308 B 19 ; Aşiret Ertuğrul Gazi tarafından eğitilmiş, Karacahisar'ın fethinde Karakeçilerinin boynuzlarına birtakım ışıldaklar bağlayarak, alaycuk üzerine kara keçeden örtü örtmek suretiyle harp hilesi yaparak, Karacahisar'ı almışlardır. Hacı Bekir Sıddık Beyin hazırladığı risalede savaş sırasında Ertuğrul Gazi'nin "Haydin alperim! Haydin Karakeçili yürüklerim!" diye teşvik ettiği için aşiret mensuplarına bu adın verildiğine de dikkat çekilmektedir (Hacı Bekir Sıddık Bey, Risale).

16 Y.PRK.BŞK., Dosya No: 33, Gömlek No: 70, Tarih : 1311 R 18.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Alayından otuz kişinin Dersaadete gönderilmesine¹⁷ varan olumlu gelişmeler görülecektir.

1318 Za 6 tarihine geldiğimizde Milli Aşireti ile Karakeçili Aşireti arasındaki sonlandırılmayan güç mücadelesi devam etmekte ve bu da hem otoritenin siyasal ve askeri gücüne darbe vuruken diğer yandanda toplumsal barışın zedelenmesi ile huzursuzluğun artmasına ve üretiminde düşmesine neden olmaktadır. Bu bitirilemeyen güç mücadelesi bir diğer taraftan kişisel hırslarında ön plana çıkarıldığı bir ortamı hazırlayacaktır. Hele doğudaki aşiretlerde bu çok daha net olarak izlenebilmektedir. Bu cümleden olarak 1318 Za 6 tarihinde Milli Aşireti reisi İbrahim Paşa ile Karakeçili Aşireti reisi Halil Bey'in Mamütatü'l-aziz'de Şemsi Paşa başkanlığında kurulacak bir divan-ı harb'de mahkeme edilmeleri hakkında çıkarılan seraskerlik istizanı önemlidir. Bunun yanında aynı tarihte Urfa sancağı dahilindeki Hamidiye hafif suvari alaylarına mensup Milli, Karakeçili ve Hayran Aşiretine mensup kişiler arasındaki muharebelerinde sonlandırılması için gönderilen seraskerlik arzı da dikkat çekicidir¹⁸.

Aşiretlerin bu huzursuz ortamda bulunmaları, toplumsal barışı etkilemekte, aşiretler üzerindeki devlet denetimi tam olarak sağlanamadığından aşiretlerin güç mücadelesi içerisinde birbirlerine ve diğer halka karşı çapul hareketlerine de devam ettiklerini görüyoruz. Örneğin; 1319 C 9 tarihinde çıkarılan seraskerlik maruzatında Şamar, Karakeçili ve diğer başka aşiretlerin Yenişehir'de çapul yapacakları haberi alınmış ve buna karşın alınacak tedbirler merkezi otorite tarafından düşünülmeye başlanmıştır¹⁹.

Aşiretlerin çapul hareketlerinin yanı sıra üretimden ve askeri görevlerinden doğan bazı yükümlülükleri de zaman zaman yerine getirmediikleri anlaşılmaktadır. Örneğin; bir ahkam defterinde; Anadolu'da Bozok, Teke, Sivas, Alaiye, Saruhan, Karahisar-ı Sahib livalarında ve Diyarbakır eyaletinde bulunan Mamalu, Şeyhlu, Bayındır, Dilmekli, Karbendeli, Süleymanlı, Sermayeli, Bedirli, Kızılkeçili, Karakeçili, Mortezkir Türkman Cemaatlerinden uhdelerine düşen nezirleri vermeyenlerle civar kaza ve karyeler halkına zulmedenlerin tespit ve engellenmeleri için Anadolu müfettişinin ve Diyarbakır valisinin görevlendirildiği anlaşılmaktadır²⁰.

17 Y.PRK.ASK., Dosya No: 165, Gömlek No: 41, Tarih: 1318 B 17.

18 Y.M.T.V.Dosya No: 211, Gömlek No: 161, Tarih 1318 Za 6; Y.M.T.V. Dosya No: 212, Gömlek No: 16, Tarih 1318 Za 11

19 Y.MTV.Dosya No: 221, Gömlek No: 51, Tarih 1319 C 9

20 MAD.d.Dosya No: 1, Gömlek No: 3912

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

1319,1320,1322 yılları yine aşiretlerin birbirleriyle çatıştıkları, birbirlerine tecavüzde buldukları bir kaos ortamının yaşandığı, hatta baskılar nedeniyle yurtlarını terk eden bazı aşiret mensuplarının yurtlarına geri gönderebilmek için o bölgelere asker sevk ettiği zor yıllar olmuştur. Örneğin ; 1319 tarihinde Şemer ve Karakeçili Aşiretleri ile Milli Aşiretinin birbirleriyle çatışmaları sonucu bu bölgelere olayları bastırmak için devlet asker sevk ederken²¹, Cizre'de Miran Aşireti Reis Mustafa Paşa ile Milli Aşireti reisi İbrahim Paşa ve taraftarları halka zulüm ve baskı uygulamakta²², 1320 tarihinde otorite bir taraftan Ermeni yortusunun olaysız geçmesi için uğraşırken Milli ve Karakeçili aşiretleri çatışma için bu bölgelerde hazırlık yapmakta²³, 1322'de iki aşiret arasında bir anlaşmaya varıldığı söylenirken²⁴ 1322 tarihinde yine büyük bir çatışma başlamıştır²⁵. Aynı yıl içinde buradaki dengeleri tekrar sağlayabilmek için devlet Bağdad, Musul, Diyarbakır, Zor ve Gazze aşiretlerinin yerlerine dönmeleri için kuvvet sevk edecektir²⁶. 1322'deki olaylar o kadar büyüyecek ki Diyarbakır vilayetine bağlı Milli ve Karakeçili aşiretlerinin birbirleriyle olan çatışmaları, zorunlu olarak artan devlet baskısı, üretimin ve ticaretin gerilemesi gibi nedenler yüzünden bu kez Urfa Sancağı ahalisi yöreyi terk edecektir. Bunun üzerine mahalli yöneticiler devletten yöreyi terk eden ahaliyi yerlerine döndürme hususunda yardım için bölgeye asker gönderilmesini isteyerek²⁷ yine askeri bir önlemlerle yöre halkını burada tutmayı deneyeceklerdir.

Aşiret içindeki kişisel olayların yanında aşiretler arası kişisel çekişmelerde yine arşiv kayıtlarına yansımıştır. Örneğin; 1337 C19 tarihli bir belgede Milli ve Karakeçili aşiretleri reisi Mahmut ve Abdulkadir Beyler ile arkadaşları hakkındaki adli soruşturmanın başlamadan ertelendiğini²⁸, 1338 Ş22 tarihli bir belgede yine adı geçen kişiler hakkındaki hukuki takibatın²⁹ bu tarihte de ertelendiğini görüyoruz. Bu cümleden olarak yine denge politikası izlediğini düşünen devlet otoritesi belli dengeleri düşünerek olsa gerek bu olaylarda hukuku geciktirmektedir.

21 Y.PRK.UM., Dosya No: 53, Gömlek No: 126, Tarih : 1319 M 26.

22 Y.PRK.DH., Dosya No: 11, Gömlek NO: 101, Tarih : 1319 Ş 3.

23 Y.PRK.ASK., Dosya No: 181, Gömlek No: 50, Tarih : 1320 M 21.

24 Y.PRK.ASK., Dosya No: 218, Gömlek No: 23, Tarih : 1322 R 27.

25 Y.PRK.ASK., Dosya No: 222, Gömlek No: 7, Tarih : 1322 B 18.

26 Y.PRK.ASK., Dosya No: 222, Gömlek No: 57, Tarih : 1322 B 25.

27 Y.PRK.ML., Dosya NO: 24, Gömlek No: 78, Tarih : 1322 R 14.

28 MV,Dosya No:214, Gömlek no: 106, Tarih 1337 C 19

29 MV.Dosya No:219, Gömlek no:33, Tarih 1338 Ş 22

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

1320 tarihiyle 1325 tarihleri arasında yukarıda zikrettiğimiz devlet otoritesi boşluğunun yarattığı siyasal ve idari çöküntünün yanında toplumsal çatışmalarında devam ettiğini görüyoruz. Elimizdeki bir çok belge kişisel çatışmaların yanında aşiretler arası mukateleyle kadar varan çatışmaların oluştuğunu kaydetmektedir. Devlet otoritesindeki zafiyet kişileri ön plana çıkarmakta kişiler hem devlet yapılanmasında hem de toplumsal yapı içerisinde güçlendikçe bu önemli bir kaos ve kargaşa ortamı yaratmaktadır. Örneğin; 1320 tarihli bir belgede Urfa ve civarında asayişin bozulması Miralay Tosun Bey isimli birine atfedildiği görülmekte olup onunla birlikte hareket eden memurlarında azledilmesiyle³⁰ devlet sorunu çözüldüğünü varsaymaktadır. Ayrıca yine aynı tarihli bir belgede Milli aşireti reisi İbrahim Paşa ile halkının Harran taraflarında saldırı ve tecavüzde buldukları³¹, 1322 tarihli bir diğer belgede Milli aşiretinin Karakeçili aşiretinin mallarını yağmalaması ve bu hususda alınan tedbirleri³² yine aynı tarihli belgede Milli ve Karakeçili aşiretleri arasındaki ihtilafın³³ nedenlerini aynı tarihli bir diğer belgede Karakeçili ve Milli aşiretleri arasındaki kopukluğun düzeltilmesinin³⁴ gerekli olduğunu yine 1322 tarihli bir başka belgede Milli ve Karakeçili aşiretlerinin barıştırılma teşebbüslerini³⁵ görüyoruz. Bütün bunlar bize gösteriyor ki, Urfa, Diyarbakır, Harran gibi bölgelerdeki siyasal ve sosyal yapılanma aşiretler kanalıyla oluşmaktadır. Devlet, üretim araçlarını ve üretim ilişkilerini iyi düzenleyemediğinden, kendi memurları ve ara elemanlarının yapamadığı düzenlemeleri adeta iltizami bir yöntemle toplumsal mültezimler olarak gördüğü aşiretler ile üretim ilişkilerini ve üretim araçlarını kontrol etmeye çalışmaktadır. Bu da, belirli bir siyasal sistemden yoksun olduğundan büyük çatışma alanlarını kuşkusuz yaratmaktadır. Bunun en güzel örnekleri aşiretlerin birbirleriyle girdikleri silahlı çatışmalar, katliamlardır. Devlet, burada da orta yolu seçerek siyasal ve sosyal sistemin fazla yara almaması, üretimin düşmemesi için yumuşak bir önlemlerle aşiretleri hukuksal alanda bir aktör olarak değerlendirmek yerine, onlarla barışık yaşama ve onları birbirleriyle barıştırarak geçici önlemler alma yoluna gitmiş, böylece bütün alanlarda köklü çareler yerine böylesine geçici çıkış yollarını bir çözüm olarak görmüştür.

Bu önlemler o kadar geçicidir ki, bunu en güzel örneğini 1322 ve 1325 tarihli iki belgede görüyoruz. 1322 tarihinde Milli ve

30 Y.MTV.,Dosya No:229, Gömlek No:21, Tarih 1320 M 19

31 Y.MTV.,Dosya No. 241,Gömlek No: 48, Tarih 1320 Z 9

32 Y. MTV.Dosya No: 259, Gömlek No: 77, Tarih 1322 S 10

33 Y.MTV.Dosya No: 262, Gömlek No:36, Tarih 1322 Ca 5

34 Y.MTV.Dosya No:264, Gömlek No:49, Tarih 1322 B 7

35 Y.MTV.Dosya No:266, Gömlek No:27, Tarih 1322 Ş 3

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Karakeçili aşiretlerini barıştıran Halep ve Diyarbakır heyetleri devlet tarafından taltif edilmiş³⁶, ancak 3 yıl sonra 1325 tarihinde Milli ve Karakeçili aşiretleri arasında belgelerin diliyle mukatele (katl, katliam) ‘ye varan büyük silahlı çatışmalar yaşanmıştır³⁷. Bunların yanında belgelere yansıdığı şekliyle devlet katında da daha büyük destek gören Karakeçili aşiretine diğer aşiretlerden de “zulüm” yapıldığı yine belgelere yansımaktadır³⁸.

Ulaşabildiğimiz belgelere bakarak Karakeçili aşiretinin ekonomik faaliyet içinde ki yerini de tespiti çalıştığımızda aşiretin devlet sistematiği içerisinde çok büyük bir ekonomik faaliyet gösterdiği söylenemez. Hayvancılığa dayanan ekonomik faaliyeti küçük ölçekte tarımsal faaliyet desteklemektedir. Bu faaliyetleri de yine devletle aşiret arasındaki iyi kişisel ilişkiler belirler. Örneğin; çok eski dönemlerden itibaren devlet aşireti bir asker kaynağı olarak görmektedir. 1306 tarihli bir belgede uzun süredir devam eden askeri faaliyete desteğin devam ettiğini, bu tarihte de 4 neferin süvari Ertuğrul alayına verildiğini³⁹ görüyoruz. Bunun yanında ekonomik faaliyetlerin ipuçlarını elimizdeki bir çok belgeden anlamak mümkündür. Özellikle Eskişehir civarındaki aşiretin meskun olduğu topraklarda dönemin şartları gereği ekonomik faaliyetin büyük bir kriz içinde olduğunu, bu krizin kişisel dökümanlara da yansıdığını, krizden çıkmak için özellikle maden ve yer altı sularının işletim haklarının aşiret tarafından alınma istekleri de ilginç örneklerdendir. 1316 tarihli bir belgede, Eskişehir’de ortaya çıkarılan bir madenin imtiyazının kendisine verilmesini isteyen Kuyucak karyesi Karakeçili aşireti reisinin talebi⁴⁰, 1319 tarihinde Eskişehir kazasının Laçın köyünde bulunan madensuyunun tahlili ve madensuyunun imtiyazının Karakeçili aşiretinden Hacı Bekir’e verilme isteği⁴¹ gibi olgular bize artık Eskişehir yöresindeki aşiretin ekonomik faaliyetini, tarım ve hayvancılığın çöküşü nedeniyle maden ve madensuyu işletmeciliğine kaydırıldığını görüyoruz. Bu girişimlerinde çok büyük faydalar getirip toplumsal düzlemde ekonomik faaliyeti düzenleyecek ve geliştirecek ölçüde olmadığını 1320 tarihli bir başka belgeden çıkarsayabiliyoruz. Bu tarihte Eskişehir’in Kuyucak köyündeki Karakeçili aşireti reisi Hacı Bekir’in devlete aşardan borçlu olduğu miktarı Ziraat bankası

36 Y.MTV.Dosya No: 268, Gömlek No: 86, Tarih 1322 N 13

37 Y.MTV.Dosya No: 298, Gömlek No:6, Tarih 1325 R 2

38 Y.PRK.AZJ.,Dosya No:49, Gömlek No:86, Tarih 1322 Ra 15

39 Y.PRK.ASK., Dosya No:54, Gömlek No: 38, Tarih 1306 Ş 9

40 Y.PRK.AZJ.,Dosya No: 37, Gömlek No: 102, Tarih 1316 B 1

41 Y.PRK.OMZ.,Dosya No:3, Gömlek No:10, Tarih 1319 N 19

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

hissenin silinmesi⁴² talebi ile karşılamaya çalışması önemli bir ipucu olsa gerek.

1330 tarihine gelindiğinde toplumsal çalkantılara dinsel ve etnik baskılarda eklenecektir. Bunların yanında salgın hastalıklarla mücadele, kendilerini baskı altında hisseden aşiretlere biraz nefes aldırarak, devletin baskısını ve tahkibatını belli ölçülerde de olsa başka bir yöne çevirmesine neden olacaktır. Ancak, aşiretlerin devletle veya kendi içlerinde yaşadıkları çatışma devlet sistematiğindeki zaafı ortaya koyduğu gibi, toplumu yönlendirme, kontrol ve cezalandırma yetkisini elinde tutan devlet görevlilerinin de zaafiyetlerini gün yüzüne çıkaracaktır. Örneğin, devlet bir taraftan 1331'de tabib Muhsin Akif Efendi'nin katillerini arayıp ailesine maaş bağlamaya çalışırken, bir taraftan Ankara'nın Bala kazasına bağlı Hacılar karyesin de tifonun önlenmesi için gerekli önlemleri almaya çalışacak diğer taraftan da 1331'de Caf aşiretinin ta'dad-ı ağnam ve tahsilatında yolsuzluk yaptığı iddia edilen Musul Jandarma Alay Komutanı ile uğraşmak zorunda kalacaktır⁴³.

1332 tarihli bir belgede Anze ve Şemr kabilelerinin Milli ve Karakeçili aşiretlerine yaptıkları tecavüzlerin engellenmesi için gerekli tedbirlerin alınması istendiği görülmektedir. Bu tarihe değin bu tecavüzlerin devam ettiği ve bu tarihe kadar otoritenin henüz bir şey yapmadığı açıktır. Çünkü, elimizdeki belgede otorite bu tarihe kadar neden bir şey yapılmadığını yerel güçlere sormakta ve bilgi istemektedir⁴⁴.

1337-1338 periyodunda da devlet kendi içinde ve toplumsal katmanda yapılan birçok hırsızlık, katl ve tecavüz olaylarına takip ve cezalandırma ile sonuca bağlamaya çalışırken yine aşiretler arası dengeyi düşünerek Dersim ve havalisinde sükun ve asayişin temini için o civardaki Ağa ve Efrad hakkında da Dersim haricindeki ve itaatkar ahaliye işlenen suçlar istisna olmak şartıyla kanuni takibatı uygulamayarak erteleyecektir⁴⁵.

Toplumsal ve Yaşamsal Dinamikler İçerisinde Kültür ve Sosyal Yapı

Karakeçili aşireti, Kayı boyuna mensup bir topluluktur. Kayılar Anadolu'nun Türk yurdu haline gelmesinde en önemli rolü

42 Y.PRK.AZJ., Dosya No:47, Gömlek No: 40, Tarih 1320 Z 29

43 DH.ID., Dosya No:502, Gömlek No:66, Tarih 1330 B 10; DH.ID., Dosya No: 132, Gömlek No: 56, Tarih 1331 S 3; DH.ID., Dosya No: 68, Gömlek No: 13, Tarih 1331 Ra 29.

44 DHEUM.EMN., Dosya No: 50, Gömlek No: 21, Tarih 1332 Ra 6

45 DHEUM.ADL., Dosya No: 48, Gömlek No: 46, Tarih 1337 Ca 12; DHEUM.ADL., Dosya No: 48, Gömlek No: 47, Tarih 1337 Ca 12; DHEUM.AYŞ., Dosya No: 29, Gömlek No: 1, Tarih 1338 R 1

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

üstlenmiş Oğuz boylarından biridir.XVI.yüzyıla dair Anadolu'daki yer adları bunu açıkça göstermektedir. Oğuzların(Bozoklu kolunan)Kayı boyuna mensup olan ve birçok oymaklara ayrılmış bulunan Karakeçili topluluğu ise,Ertuğrul Bey ile birlikte Anadolu'ya gelmiş bir Türk aşiretidir.Hoca Sadeddin Efendi,Karamani Mehmed Paşa gibi Osmanlı tarihçilerinin belirttiğine göre,1049'dan itibaren Ertuğrul Gazi'nin atalarıyla beraber Orta Asya'dan Horasan'a,oradan da Anadolu'ya gelen Karkeçili toplulukları, Anadolu'nun Türkleşmesinde büyük rol oynamıştır. (Çay, 1989, s. 9; Eker, 1999, s.110)

Moğol istilası ile birlikte Batıya sürüklenen Türk boylarından biri olan Kayı Boyuna mensup Karakeçililer XIII. Yüzyıl sonlarında Söğüt-Domaniç bölgesine gelmişler, Ertuğrul Gazi komutasında bu bölgelerde yurt edinmeye çalışmışlardır. Karakeçililerin her yıl yaz aylarında yaylak olarak Domaniç'e gittiklerini ve Eylül ayından sonra da Söğüt'e geri döndüklerini görüyoruz. Hatta bu kültürel ve yaşamsal faaliyetin sürekliliği de bize eski kültür ve geleneklerin daha sonra şekil değiştirerek devam ettiğini açıkça göstermektedir. Örneğin Ertuğrul Bey'in yaylağı Domaniç'den kışlağı Söğüt'e dönmelerini kutlamak için aşiretine "etli bulgur pilavı" ikram etmesi, bir toy ile kutlaması bunun en önemli kanıtlarından biri olsa gerek (Şener, 2000, s. 74).

Eskişehir bölgesinde yaşayan Karakeçililer aşiretinin her yıl Söğüt'teki Ertuğrul Bey'in türbesini ziyaret ettiklerini, bununla ilgili şenlikler düzenlediklerini ve bu şenliklerin II.Abdülhamid'in, Karakeçililerin bu ziyaretlerini resmi hale getirdiğini biliyoruz.

Bunun yanında diğer Türk boy ve aşiretlerinde de sıkça rastladığımız Nevruz-Hıdırellez kutlamalarının Karakeçililer içinde de uygulandığını, günümüzde Karakeçililerin önemli bir merkezi olan Kuyucak Köyü'nde bu kutlamaların yaptığımız yüzey araştırması sonucunda çok canlı bir şekilde uygulandığını görüyoruz.

Ayrıca 21 Mart tarihinde Karakeçililerin Ertuğrul Gazi'nin türbesi etrafında toplandıkları, bu bayram ve şenliklerde at yarışı, cirit ve güreş müsabakaları düzenlediklerini de görüyoruz ki ; bu kültürel aktivitelerin tamamının Orta Asya Türk kültürü temelli olup, Nevruz gelenekleri içinde devam ettirildiğini söyleyebiliriz. (Su, 1938, s. 40; Özçelik, 1999, s.54).

Bunların yanı sıra, Sultan II.Abdülhamid'in sarayın muhafazası için Karakeçilileri görevlendirdiğini, hem Yavuz Sultan Selim, hem de II.Abdülhamid tarafından Karakeçililere sancak

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

verildiği ve kendilerine çok güvenildiğine ait söylenceler de Eskişehir ve Kuyucak Köyünde çok yaygındır⁴⁶.

Karakeçililerin Söğüt'teki kutlamalara "Yörük Bayramı" adını verdiklerini, sadece Karakeçili yörükler tarafından değil, diğer aşiret ve oymakların da katılımı ile çok geniş bir şekilde uygulanan ve sürdürülen bir bayram olduğunu, bayramın Ertuğrul Gazi'nin türbesi etrafında topluca gerçekleştirilmesinden anlıyoruz. Bugün hala Doğu Anadolu, Güney Doğu Anadolu, Azerbaycan, Kırgızistan ve benzeri Türk bölgelerinde Nevruz geleneklerinden olan ataların ölülerini ziyaret etme, dualar okuma, onlar için hayırlar yapma biçimindeki geleneksel uygulama ve ritüeller sürdürülmektedir.

Yarı göçer kültürün Cumhuriyet döneminden sonra bile sürdüğünü görmekteyiz. Hatta bu kültürel ve yaşamsal yapı o denli derin izler bırakmıştır ki Karakeçililer farklı sanatsal üslup ile dizayn edilmiş çadırlarını Anadolu'nun birçok yerinde kurmaya ve bu şekilde yaşamaya devam etmişlerdir. Bunun yanında kültürel çeşitlilik ve zenginlik, farklı bölgelerdeki karışım ve gelişmeyle birleşince sanatsal veya üsluba dair derinliğin yoğunlaşmasının yanında bazı farklılaşmalara da yol açmıştır. Örneğin, 1949'larda bile yarı göçer halde yaşamlarını sürdüren Gördes Karakeçilileri, yazları Gökseki yaylasında, kışın da Soğuksu civarında barınmışlardır. Buradaki Karakeçililerin çadırları, diğer bölgelerdeki yarı göçer durumdaki aşiret üyelerinin çadır yapılarından çok farklı değildir⁴⁷. Çadırları 2 m. Yükseklikte, 10 m. Uzunlukta, 5 m genişliktedir. Çadır içleri keçelerle bölünerek iki veya üç oda halinde kullanılmakta ve her çadırdaki 4 ile 10 kişi yaşamaktadır.

Farklı bölgelere dağılıp farklı coğrafyalarda, farklı kültürel yapılar içinde bulunmak zorunda kalmalarına rağmen aşiretin genel

46 Hacı Bekir Sıddık Beyin risalesine göre, Karakeçililer Osmanlıların bütün seferlerine katılmışlar, üzerlerine düşen görevi yapmak için hiçbir fedakârlıktan geri kalmamışlardır. Bu arada Yavuz Sultan Selim'in bütün seferlerinde de cansiparâne mertlikler göstermişler, bu yüzden Yavuz onlara "Haremeyn-i Şerifeyn Aşireti" unvanını vermiş, yani onları Müslümanların en mukaddes bildiği iki yerin, Mekke ve Medine'nin Aşireti diye taltif etmiştir (Hacı Bekir Sıddık Bey, Risale).

47 Hacı Bekir Sıddık Bey'in risalesinde "alaçuk" denilen çadırlarından ve bu çadırların kuruluşundan da söz edilmektedir : "Şimdi pencerelerde görülen kafes misal ve ham yünden mamul sofra iki parmak arzında ve yarım parmak kalınlığında iki adam boyu tulinde tahtaları birbirine çatarak bir beygir dengi olacak kadar ağırlıkta ve icabı takdirinde her ikisi karşı karşıya getirilip arka ve ön taraflarına dahi hallaçların yay astıkları ağaç gibi çubukları ip ile kafes misal örülüp üzerinden duman çıkacak bir delik bırakarak her tarafını keçe ile örtüp ve keçe dahi dumannın ihatasından beyaz iken kara keçe olur ve bu hâlde evlenirlermiş. Ve el'an Türkistan ve Özbek diyarında ve Horasan'da bunun gibi haneler mevcut imiş. Yük hayvanlarının mahsus semerleri olmayıp alaçuk üzerine örtülen keçenin ismine torluk denilir ve semerin üzerinde görünen ağaç gibi şey de kendi imalatı olarak alık ağacı namıyla müsemma ağacın altına mezkur tozluğu yedi sekiz kat dürüp beygirin üzerine ve onun üstüne de alığı koyup ip kolonlarıyla bağlar ve ağır tabir olunan pırtı ve eşya-yı saireleri de yükleterek konup geçerek yaşarlar imiş." Risalede "yakın zamana kadar Ertuğrul Gazi'nin türbesinde alâmet-i mahsus olmak üzere torluk parçasıyla alık muhafaza olunur, aşiret ve ziyaretçiler tarafından takbil edilmiş" diye açıklanmıştır (Hacı Bekir Sıddık Bey, Risale).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

kültürel ve ekonomik yaşam anlayışı çok büyük farklılıklar içermez. Tam tersine farklı kültürler ve farklı coğrafyalar içinde olmak aşiretin farklılaşan unsurlarını değil zenginleşen kültürel temeli ön plana çıkarmıştır. Şanlıurfa civarında yaşayan Karakeçili yörüklerinin dokumaları ile, Kırıkkale (Ankara) çevresinde yaşayan Karakeçili yörüklerinin dokumaları, Yozgat'ın köylerinde yaşayan Çapanoğulları ile Emirdağ (Afyon) yöresinde yaşayan Çapanoğullarının dokumaları, hemen hemen aynıdır. Sadece değişik bölgelerde yaşamalarından kaynaklanan isim farklılıkları görülür (Deniz, 2002, s. 386)

Karakeçililerin geleneksel yapılanmaları kültürel olduğu kadar inançsal gelişmede de bir özelliği belirgin leştirmiştir. Bu da hem kültürel kimliğin oluşturulması ve yaşanması ile inançsal yapıların oluşumunda Orta Asya kültürel ve dinsel izlerin hiç unutulmadığıdır. Unutulmamak bir yana İslamlaşan yaşam, kültürel zenginliği getirdiği gibi, dinsel değişim süreci de eski inanç izlerinin unutulması yerine bu derin izlerin yumuşatılarak İslami süreç içerisinde şekil ve muhteva değiştirerek aynen uygulanmasını sağlamıştır.

Siyasal ve Askeri Destek

Osmanlı Devleti'nin kurulmasında çok önemli nicel ve nitel katkı sağlayan Karakeçili Aşireti, yakın akrabalık bağları nedeniyle hem yönetici konumundaki devlet adamları ile hem de sultanın kapıkulluğunu yapan askeri sınıfın da oluşturulmasında çok önemli katkılar sağlamıştır.

Özellikle II. Abdülhamid döneminde Kuyucak köyü merkez olmak üzere aşiretin Osmanlı Devleti askeri sınıfına çok büyük destek verdiği anlaşılmaktadır.

II. Abdülhamid, Öz oymağı saydığı Karakeçili gençlerinden oluşan bir alay meydana getirir ve ona Ertuğrul Alayı ismini verir. Abdülhamid Karakeçili oymağı mensuplarını Alman İmparatoruna kendi akrabaları olarak tanıtmıştır.

Abdülhamid, Saray Muhafız Alayını Karakeçili Aşireti gençlerinden kurmuştur. Bunlar, Kuyucak köyünün kurucularından olan Hacı Bekir Sıddık Bey'in tavsiyesi ile askerliği takiben İstanbul'a giderek alaya katılmışlardır.

Söğüt'te 1311/1895 yılında yapılan anma törenlerinden sonra, bu törenlerin resmileştiğini görüyoruz. Bu törenin düzenlemesinde Karakeçili Aşiretinin serdarı olarak Hacı Bekir Sıddık Bey, maiyyetindeki beylerle aktif rol oynamıştır. Abdülhamid Söğüt'teki Ertuğrulgazi, Domaniç-Çarşamba köyündeki Hayme Ana

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

---

ve ecdadının türbelerini yaptırmış, eserlerini tamir ettirmiş,yeniden hayata geçirmiştir. Bunların yapımında Karakeçili beyleri aktif rol oynar. Abdülhamid bu hizmetleri karşılığı aşiretin yerleşmesi için yer göstermiş,evler yaptırmış, beylerini liyakat nişanları ile de taltif etmiştir⁴⁸.

Hacı Bekir Sıddık Bey'in çevredeki bütün Karakeçili yörüklerini teşkilatlandırarak Karakeçili Süvari Alayı'nı oluşturduğunu biliyoruz. Bu alayı oluşturan cemaatlerin sayısal olarak en kalabalık kısmı yine Kuyucak köyünden temin edilmiştir ;

---

48 Devrin padişahı II. Abdülhamid'in Karakeçililerin bağlılıklarına ve hizmetlerine karşılık aşireti anlatılmayacak büyük bir armağanla ödüllendirmiştir. Bu armağan, Karacahisar köyü'nün yeniden kurulmasıdır. Osmanlıların ilk istiklâl hutbesinin okunduğu yere bir cami ve çevresine evler yaptırılıyor. Aşiret halkı buraya yerleştiriliyor. Yalnız bununla da kalmıyor, Ertuğrul Gazi'nin ruhunu şad etmek için o çevredeki birçok köy ve kasaba imar ediliyor. Yukarda da işaret edildiği üzere, merkezi Bilecik kasabası olmak üzere "Ertuğrul Sancağı" adıyla bir liva oluşturuluyor (Hacı Bekir Sıddık Bey, Risale).

LİSTE 4 : Karakeçili Aşiretinin Kurduğu Ertuğrul Süvari Alayı (Alaya Katılan Köyler, Cemaatler, Beyleri)

- 1-Eskişehir-Seyitgazi nahiyesi Kuyucak köyünden ve Özbekli Cemaatı reisi Hacı Kerim Beyzade Hacı Bekir Bey,7 biraderi,4 mahdumu,4 eniştesi ve 4 damadı ve hafidleri(torunları),Nefer Sayısı 45
- 2-Seyitgazi'nin Numanoluk köyünden Hikmet beyzade Yusuf Bey ve mahdumu Hikmet Bey ve mahiyeti,Nefer Sayısı 25
- 3-Han-Barçın'dan Ali Fakih ve Şerifzadeler mahiyeti, Nefer Sayısı 30
- 4-Seyitgazi'nin Gemiç köyünden Molla Osmanzade Mehmet, Nefer Sayısı 15
- 5-Seyitgazi'nin Akin köyünden Hacı Mehmet Ağa ve Seyyid Alizade Ahmet Ağalar,Nefer Sayısı 25
- 6-Eskişehir Kıravdan köyünden ve Sazlı cemaatından Durmuş beyzade Ahmet Bey, Nefer Sayısı 35
- 7-Eskişehir Bozdağ köyünden ve Veliler Cemaatından Molla Mehmet Efendi, Nefer Sayısı 30
- 8-Eskişehir Sofuca köyünden Toluzlu Cemaatından Turgutzade Hacı Mustafa Bey,Nefer Sayısı 30
- 9-Söğüt-Bozhöyük Nahiyesinden,Toluzlu Cemaatından Mustafa Bey, Nefer Sayısı 25
- 10-Ertuğrul Sancağının Bahçecik köyünden ve Karabakılı Cemaatından Hacı Mehmet Bey mahiyeti, Nefer Sayısı 30
- 11-Ertuğrul Sancağının Bakras köyünden Karabakılı Cemaatından Uzun Mehmet Ağa,Nefer Sayısı25
- 12-Söğüt kazasında Poyrazlı Cemaatından,Çini köyünden Mehmet Çavuş, Nefer Sayısı 20
- 13-Kütahya'nın Akçainli Cemaatından,Dervişbeyzade,İsmail Bey, Nefer Sayısı 25
- 14-Beysaray köyünden Molla Musazade İsmail Efendi, Nefer Sayısı 3
- 15- Karacahisar köyünden İmamzade Ali Ağa,Nefer Sayısı 4
- 16-Karacaviran köyünden Alpanzade Süleyman Ağa ve Hafız Abdullah Efendi, Nefer Sayısı 6
- 17-Arıkaya köyünden Alemzade Ali Bekir oğlu Mehmet Bey,Nefer Sayısı 9
- 18-Yörük Kırka köyünden Aşiret Serçavuşu Mehmet Bey,Nefer Sayısı1
- 19-Eskişehir ahal-i kadimesinden CemalbeyzadeMahmut Bey,Nefer Sayısı5
- 20-Söğüt Yukarı Armutlu köyünden İbrahim Çavuş, Nefer Sayısı3
- 21-İnegöl'ün Karakaya köyünden Mustafa Ağa, Nefer Sayısı 6
- 22-Sekri köyünden Hacı Mustafa Ağa, Nefer Sayısı 5
- 23-Bayramşah köyünden Osman Ağa, Nefer Sayısı 3
- 24-Karahisar'ın Karakaya köyünden İsmail Bey,Nefer Sayısı 9
- 25-Sandıklı-Dodurga köyünden Halil Çavuş ve diğer Halil Ağa ,Nefer Sayısı 3
- 26-Uşak-Banaz-Kavacık köyünden Mestan Ağa,Nefer Sayısı 3
- 27-Uşak-Banaz-Düzkişla ve Sorguncuk köylerinden Mehmet Ağa ve Hacı Ahmet Ağalar,Nefer Sayısı 6

II.Abdülhamid'in 1909 tarihinde tahttan uzaklaştırılması, onun kurmuş olduğu "Hamidiye Süvari Alayları" isimli kurumu da derinden etkilemiştir. (Fırat, 1981, s. 151) 1909 tarihinden sonra

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

işbaşına gelen Babıali hükümetleri, alayları tamamen ortadan kaldırmaktansa yeni düzenlemelerle sorunları çözmeyi deneyecektir. 1910 tarihinde başlayan bu düzenlemelerde alaylar iki grupta toplanmıştır. Bunlardan birincisi Rus sınırı civarında bulunan kuzey grubu, diğeri ise güneydoğudaki çöl grubu idi. Alayların yeniden düzenlenmesinde görev yapan Fahrettin Altay'ın bu konudaki ve teşkilatlandırma içerisindeki Karakeçili nüfusu hakkındaki görüşleri şöyledir (Güney, 2002, s.331, 332) ;

“Kısa bir zaman sonra beni Doğu’da ve Güney’de yeni teşkil edilen Aşiret Süvari Alaylarının sancakları ve fermanlarını ve subay buyruklarını padişah adına merasimle teslim etmeye memur ettiler.Trabzon ve Erzurum’a gittim. Hınıs,Varto,Eleşkirt, Karaköse, Tutak, Erciş ve Cizre’den Nusaybin,Mardin,Viranşehir’e kadar bu merasim yapılırken Balkan Savaşı patlak verdi.Viranşehir’e geldiğimde Ordumuzun Çatalca ve Bolayır’a çekildiği ve Rumeli’nin elden çıktığı haberini alınca çok üzüldüm.Karakeçili ve Milli aşiretleri viran şehirde toplanmış merasim yapılırken,Savcı, Karakeçi aşireti reisi Dirii Bey’in mahkum ve kaçak bir eşkiya olduğunu ve tutklanması lazım geldiğini söylüyor.O ise bir deve kurban etmek isterken ben bırakıyorum.Ben bir elinde padişah fermanı bir elinde sancağı tutmuş,binbaşı üniforması giymiş olarak alayın başında geçit resmi yapıyor ve Balkan Savaşı’na katılmak istediğini bildiriyordu.Milli Aşiret Reisi Binbaşı Halil Bey’de buna katılıyor.Ben de telgrafla bakanlığa durumu intikal ettiriyorum. Karakeçili aşiretinin aslının Türk olduğunisminden belli.Urfa’da vazifem bitmiş olduğundan İstanbul’a hareket ettim.Bu iki alayla diğeri bir alay silah altına alınarak ikisi Çatalca hattına birisi de Bolayır’a gönderildi ve Doğu Trakya’nın kurtuluşu ileri hareketına katıldılar.(daha sonra I.Cihan Savaşı’na katılan bu aşiret Süvari Alaylarının artık Cumhuriyetimizin silahlı kuvvetleri yanında yerleri olamazdı.Onun içinde tarihe karışmışlardır.)Nitekim 1910 yılında bu yeni düzenlemeye paralel olarak,aşiret alayları efradının yeni kayıtları çıkarılmış,bu suretle gerçek kuvvet miktarı tayin edilmeye çalışılmıştır.Zamanın Harbiye Nazırı Mahmud Şevket Paşa’nın tensibiyle alayların adı,”Aşiret Süvari Alayları”na çevrilmiştir.Bunu takiben alayların herhangi bir savaş anında gerilla savaşı yapmaya muktedir birlikler olarak görülmesi düzenlemelerin bu yolda yapılmasına imkân vermiştir.Bu gayeyle 1910 ve 1912 yıllarında iki nizamname neşredilerek kıyafete varıncaya kadar yeni düzenlemelere girişilmiştir.Bütün bu düzenlemelere göre,Aşiret alaylarının görevleri ve askeri faaliyetleri şöyle tesbit edilmiştir:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009

- 1.Savaş esnasında keşif yapılması,
- 2.Düşman keşif kollarına müşkülât çıkarılması,
- 3.İcra edilecek askeri manevrayı düşman nazarından gizlemek,
- 4.Düşmanın umumi suretle hakiki hedefler gizlenerek hatalı hareket yapmaya zorlaması ve gizli kuvvetlerle ani darbelere maruz bırakılması.

Üçüncü nizamnâmeyle, Nizamiye Alayları, ordu merkezlerinin değişmesiyle büyük bir yekun olarak, merkezi Erzincan olan III.Orduya bağlı birlikler haline getirilir. III.Nizamnameyi takiben daha önce sayıları 64 olan alaylar, 24 adede indirilir.

Karakeçili Yörük Beyi Hacı Bekir Sıddık Bey, kendisine bağlı beyler ve köylerden meydana getirdiği 435 kişiden oluşan süvari birliği 1897 Yunan Savaşı,1912 Balkan Savaşı,1914 I.Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşlarına katılmıştır.Bu birlik 1921 yılında Bekir Sıddık Bey'in oğlu Ethem Bey'in idaresinde düşmanla Gediz muhaberesinde çarpışmış, bu savaşta Ethem Bey şehit olmuştur.Ayrıca Karakeçili Aşiretinden Bayat, Arif Bey'in idaresinde düşmana ilk çarpışmaya girerek, ilerlemesini engellemiş, iç isyanları bastırmıştır. Mayıs 1921 tarihinde Arif Bey'in bir suikast sonucu şehit olması üzerine, düzenli birlik içinde görev yapmıştır.

II.Abdülhamid, Karakeçililerin bulunduğu bir alay meydana getirerek,bu alaya "Ertuğrul Alayı"adını vermiştir ki bu da çok manidardır.Yine kendi adıyla oluşturduğu "Hamidiye Alayları" nda (ki bunlarda Çanakkale ve Doğu Cephesi'nde Ruslar, İran ve Ermenilerle olan çarpışmalarda önemli hizmetler ifa etmiştir), Karakeçililer yer almıştır.

Cumhuriyet döneminde de Karakeçililer devlete sadakatla bağlı kalmışlardır. Milli Mücadele'de Urfa ve havalisindeki milli faaliyetlerde ve özellikle yörenin Fransız işgalinden kurtarılması ile bazı iç isyanların bastırılmasında, Siverek kuvvetleri içinde yer alan Karakeçililer, diğer Türkmen (Oğuz) kuvvetleri olan İzoli, Beğdili (Badıllı), Karahanlı aşiretleri gibi üzerlerine düşeni yapmışlardır⁴⁹

Yine Milli Mücadele'de Güneydoğu Anadolu'daki Milli aşiretinin neden olduğu ayaklanma teşebbüsüne katılmayan Karakeçililer,Viranşehir ve çevresinde İngiliz ve Fransız kuvvetleriyle mücadeleye giriştikleri gibi, isyancılarla da mücadele etmişlerdir. Ancak bu isyan sırasında Karakeçililerin ileri gelenleri hayatlarını

49 Ayrıntılı bilgi için bkz. Özçelik, Milli Mücadele'de Güney Cephesi Urfa, Ankara 1993.

kaybetmişlerdir. Mardin’de bulunan Beşinci Tümen’in çabaları ve milli kuvvetlerin yardımıyla bu isyan hareketi bastırılmış ve asiler Suriye’ye kaçmak zorunda kalmışlardır. Güneydoğu Anadolu’da olduğu gibi Orta ve Batı Anadolu bölgelerindeki Karakeçililer de Milli Mücadele’ye destek vermişler ve önemli vazifeler ifa etmişlerdir. Batı cephesinde Yunanlılara karşı ve bazı iç isyanların bastırılmasında önemli hizmetlerde bulunmuşlardır. Mustafa Kemal Paşa’nın yakın silah arkadaşlarından Yarbay Mehmet Arif Bey oluşturduğu özel bir ”Karakeçili Müfrezesi”ile Milli Mücadele’ye katkıda bulunmuştur (Özçelik ,1999, s. 54)

“Özbekli Cemaati” ve “Kuyucak Köyü” Örneği

Özbekli Cemaatinin yoğun olarak yaşadığı Kuyucak Karakeçili köyü, Eskişehir’e 32 km, Seyitgazi’ye 20 km,uzaklıkta olup,bugün 50 hanelik, 200 kişinin oturduğu bir yerleşim yeridir. Köy, Tekke Tepesi’nin kuzey yamaçlarına kurulmuştur.Ardıç Tekke, Mut Tepesi ile çevrilidir. Köy gelişme devresinde tepelerin arasındaki vadiye doğru yayılmıştır.

Karakeçili Aşiretinin ünlü serdarı Hacı Bekir Sıddık Bey, köye H.1319/1900 yılında bir okul, bir camii yaptırmıştır. Sonra yollar, ahşap konaklar, misafirhaneler yaptırarak köyü imar etmiştir. Ayrıca bu konuda yapılan araştırmalarda da pek bilinmeyen, XIX. Yüzyılda Hacı Bekir tarafından işletilen soda fabrikası da köyü diğer köylerden farklı kılacak önemli bir ticari merkez haline getirmiştir.

Çevrede bulunan antik malzemeler, burasının arkaik devirden itibaren sürekli kullanıldığını gösterir.XVI. yüzyıla ait vesikalarda Murad oğlu Ali’nin yeri olduğunu görüyoruz. Anadolu Selçuklu Sultanları haralarında 10.000 iyi cins atın yetiştirildiğini biliyoruz. Ünlü Arap gezgini Şihabeddin el-Ömer (Ö.1348),en değerli atların Eskişehir-Kütahya arasındaki çiftliklerde yetiştirildiği bilgisini doğrulamaktadır. Bu çiftliklerden Kuyucak civarında da bulunmaktadır.

Kuyucak’a Karakeçili Yörükleri XIX. yüzyılın başlarında yerleşmeye başlamışlardır. Köyün etkin sülalesi “beyler” lakabı ile anılan Karakeçili Yörük Aşiretinin “Özbekli Cemaati”na mensupturlar. Bunları takiben, Göçeri’den Genç ağalar, Beşsaray’dan Zeybekler,Yörük Çetmiden Musalar, Yörük Karacaören’den Hacı Mollalar gelmiş ve yerleşmişlerdir.

Eskişehir bölgesindeki Karakeçili Aşiretinin mensupları dağınık bir yerleşim oluşturmakla birlikte, cemaat ölçeğinde Kuyucak köyü ve civarında yoğunlaşmaktadırlar. Bu açıdan Özbekli Cemaati,

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Karakeçili Aşireti'nin sosyal, kültürel ve etnik yapılanmasında, Anadolu'daki iskan hareketinin izlenmesinde son derece önemli bir arka planı oluşturmaktadır. Karakeçili yörük aşiretinin serdarı Hacı Bekir Sıddık Bey'in XX. Yüzyıl başlarındaki tespitleri bu cemaat hakkında bilgi vermenin yanında aşiretin Anadolu'daki dağılımı, sosyal yaşantısı, ekonomisi hakkında da önemli ipuçları içermektedir.⁵⁰

“Aşiret-imezkure Özbek diyarından geldikleri için cümlesinin ismi Özbek ve Türk Aşireti ise de oba oba cemaat oldukları için her obaya birer nesil ismi verilmiş ve isimleri de Veliler, Karabakıl, Sazlı, Hacı Halil, Hayyam Kethuda, Akça İnlı, Eyne-i Hanlı cemaatları namıyla ma'ruf olup bazı cemaatın ikiye taksimiyle ve başka isimlerle tesmiye olunduğu vardır. Özbek ismi bu cemaatta baki kalmıştır. Aşirette Alaycık denilen şey şimdi pencerelerde görülen kafes misli ve ham yünden ma'mul softa iki parmak arzında yarım parmak kalınlığında iki adam boyu tülunda tahtaları birbirine çatarak bir barğir dengi olacak kadar ağırlıkta ve icab-ı takdirinde her ikisi karşı karşıya getirülüüb arka ve ön taraflarına dahi halaçların yay astıkları ağaç gibi çubukları ip ile kafes misali örülüüb üzerine duman çıkacak bir delik ihatasından beyaz iken kara keçe olur. Ve bu halde alınurlarmış ve olan Türkistan ve Özbek diyarında ve Horasanda bunun gibi haneler mevcut imiş. Yük hayvanlarına mahsusen semerleri olmayub alaycık üzerlerine örtülen keçenin ismine tozluk denilir. Ve semerin üzerinde görünen ağaç misali şeyde kendi imalatı olarak alık ağacı namıyla müsemma ağacın altına mezkür tozluğu yedi sekiz kat dürüb barğirin üzerine ve anın üstüne de alığı koyup ip kolonlar ile bağlar ve ağırlık tabir olunan pırtı ve eşya-i sairelerine de yükledüb konub göçerek yaşar imiş. Yakın vakte kadar firdevs-nişin Ertuğrul Gazi Hazretlerinin türbesinde alamet-i mahsusa olmak üzere tozluk parçasıyla alık muhafaza olunub aşiret ve zevad tarafından takbil olunmakta imiş ve içlerinde uyanık ve sahib-i dirayet ademleri ace tesmiye olunub ve el'an Özbek Cemaati içinde ace ismiyle mülakkab kesan mevcuttur. Cennet mekan Sultan Osman Han Gazi hazretleri zamanında bulunan ümaradan Turgut Alp namındaki zevatın ismine nisbetle Toluzlu cemaatinden karye ve eşhaslar mevcuttur.”

Karakeçili Yörük Aşireti'ne bağlı Özbekli cemaati, Ortaasya'daki Özbekistan bölgesinden kopup geldiğinden ötürü bu ismi almış olması kuvvetle muhtemeldir⁵¹. Cemaat, Eskişehir ve

⁵⁰ Hacı Bekir Sıddık Bey, Risale.

⁵¹ Hacı Bekir Sıddık Bey de bu görüşü risalesinde belirtiyor ayrıca bunu temellendirmek adına çadır mimarisinin benzerliğini ve adlandırmadaki benzer terminolojiyi de vermektedir. Sıddık Bey, Yörüklerin kullandıkları “Alaycın” denilen

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

civarına XIX. Yüzyılın başlarında, aşiret beyi Hacı Kerim Bey döneminde gelir. Bir süre konar-göçer yaşarlar. Karaca Hacı Mehmet Bey zamanında Konnamış mevkiini yurt edinirler. Daha sonra Buradan da Kuyucak'a geçerek bu bölgeyi yurt tutacaklardır.

Özbekistan'dan Anadolu'ya gelen Özbekli cemaatı bir süre Karaman civarında kalarak yazın Akşehir'in Tekke Köyü yaylasına kadar gelmişlerdir.

Devlete ve orduya yün, iplik, aba vb. üretimi sağlama karşılığında vergi muafiyetine de kavuşurlar ;

“Kıdvetü'l-aşairü'l-kabail ve harameynü'l-şerefeyn Yörükanın dan Özbekli Cemaatı ahali ve bi'l-cümle ihtiyar ve söz sahipleri zide kabail-hüminha oldurki: Mülhekatıyla Karesi Sancağı muhassallığı ba-irade-i seniyye uhde-i halisanemize tevcih ve ihsan-hümayun buyurulmuş ve bu cihetle cemaat-ı merkumeye bir şey nasb-ı lazimedan bulunmuş ve geçen cemaat-ı merkumeden bey bulunan Kerim oğlu Mehmet Bey hattı-zatında dirayetkar ve mücerrebü't-etvar olmasıyla işbu altmış dört senesine mahsuben daha yine cemaat-ı merkuma beyliği uhdesinde ibka ve takriri kılınmış olmaktan naşi sizki muhatabın-ı merkumunsız keyfiyet-i ma'lumeniz oldukda mir-i merkum-ı cemaat-ı mezküreye bey bilüb rey'ine mutabaat ve rızasından bir hatve inhıraf olunmayarak ahali-i merkumenin üzerlerine edası lazım gelen mal-ı mirilerini vakt-i zamanıyla tahsiline bu tarafa irsal ve kevsili hususunda mir-i merkum ile bi'l-ittifak suret-i tesviyesine mübaderet ve hilafından hazer-i mücanebet eyleyesin ve sen ki mir-i merkumsun sen dahi mukteza-i me'muriyet ve dirayetin üzere cemaat-ı mezküreye ile hüsnü'l-ülfet ve imtizac ederek sene-i mezküreye mal-ı mirilerini vaktiyle tahsil ile mal sandığına irsal ve teslimine ve bu bahane ile fukara-i iz'ac etmeyüb her halde cümlesinden canib-i hazret-i mülukane için de da'vat-ı ve teslimine dikkat ve bu bahane ile fukara-i iz'ac etmeyüb her halde cümlesinden canib-i hazret-i mülukane için da'vat-ı hayriye aldırmağa mezid-i i'tina ve dikkat ve hilafından hazer ve mücanebet etmeniz babında me'muriyetine havi liva-i Karesiden iş bu buluruldu.İsdar ve tisyar kılınmıştır.Bimühi-Teala vusulunda gerekir ki ber-muceb-i buyurdu amel ve hareket eyleyesin.Fi Safer sene: 64(1264/1847)”⁵²

çadırın tarifini yapmakta ve bu tür çadırlara Sarıkeçili Yörüklerine tabi cemaatlerde “Alaçık” dendiğini belirtmektedir. (Hacı Bekir Sıddık Bey, Risale)

52 Özbekli cemaatı Reisi Mehmet Bey bin Karaca Hacı Mehmet Bey bin Hacı Kerim Bey'e verilen buyruldu (Hacı Bekir Sıddık Bey, Risale).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Karaca Hacı Mehmed Bey'in oğlu Hacı Bekir Bey, Bursa valisi Ahmet Vefik Paşa ile iyi ilişkiler kurar.Paşa tarafından taltif edilir.Yörük Aşiretlerinin yönetimi ve denetlenmesi işiyle görevlendirilir. Aşireti Konnamış'tan, Kuyucak'a getirir ve buraya yerleşir. Burada, Devletin kurduğu Balıkesir'deki yünlü dokuma işletmesine yün ve yapağı üretiminde görevlendirilirler. Hacı Bekir Bey, böylece devlet ile aşiret arasındaki yakınlığı arttıracaktır.

XX. yüzyılın başlarında (M.1321), Karakeçili Yörük Aşiretinin serdarı Hacı Bekir Sıddık Bey'in yaptırdığı sayımda kendisine tabi ve iskan olan Karakeçili köylerinin hane ve nüfus sayılarını tespit ettiğini görüyoruz. Ancak bu tespitlerinde Manisa, Balıkesir'deki gibi yörükler sayım dışı bırakılmıştır. Ayrıca Eskişehir, Kütahya, Aydın, Afyon,Uşak, Bursa, Adapazarı, Kocaeli gibi illerdeki Karakeçili Yörükleri kısmen sayılmıştır. Konar-göçer olarak yaşayanlardan hiç söz edilmemiştir.Buna rağmen İç-Batı Anadolu'da XIX. yüzyılın sonlarında 100'den fazla köy, 2856 hane ve 14521 nüfus ile Karakeçililer'in Osmanlı Devleti'nin en büyük aşireti olduğu görülmektedir⁵³.

Çevredeki bütün Yörük Beylerini idaresi altına alacak kadar yetki ve etkiye sahip olan Karaca Hacı Mehmet'in; Hacı Bekir,Hacı Ahmet,Hacı Mehmet(Hatip),Hacı Hüseyin, Hacı Hasan, İsmail, Mustafa ve Hacı Ali isminde 7 oğlu, Halime, Dudu,Fatma ve Eşe isimlerinde 4 kızı vardır. Kuyucak köyü mezarlığındaki mermer mezar taşındaki kitabeye göre; H.1296/1878 tarihinde vefat eder, yerine Hacı Bekir Sıddık, Bey olur.

Karakeçili Yörük Aşiretinin Serdarı Hacı Bekir Sıddık Bey ; Eskişehir yöresinde Özbekli Aşiretinin ilk konakladığı yeri olan,Kuyucak'ın 8 km. doğusundaki Konnamış'ta 1264/1848 yılında doğar. Babası tarafından iyi bir yönetici olarak yetiştirilir. Babasından sonra aşiret beyi olarak devrin padişahı Sultan Abdülhamid tarafından takdir edilir.

Hacı Bekir Bey, çevredeki bütün Karakeçili Yörüklerini teşkilatlandırır. Karakeçili Süvari Alayını kurar. Hacı Bekir Sıddık Bey'in,Ethem,Mehmet,Emin ve Mesud isminde dört oğlu vardır.Bunlardan Ethem Bey,babasının isteği ile Karacaşehir'e yerleşmiş,1921 yılında Yunanlılarla yaptığı Gediz Muharebesinde şehit olmuştur. Kurtuluş Savaşı yıllarında, düşmanın takibine uğrayan, Hacı Bekir Bey'in çocukları ve torunları daha güvenli yerlere gitmişlerdir. Bunlardan Kerim Bey ve Emin Bey Karaman'a giderek,

53 Osmanlı nüfus sayımlarında,yalnız vergi nüfusu esas alınır.Kadın, çocuk,memur,din adamı, gayrimüslim vb. toplam nüfusa katılmazdı. (Hacı Bekir Sıddık Bey, Risale)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

---

oradaki akrabalarının yanında bir süre kalmışlardır. Düşman çekilince tekrar Eskişehir'e dönmüşlerdir.

Kuyucak, Kurtuluş hareketinde, Yunan işgalinde çok acılar çeker. Yunan işgalinde Hacı Sıddık Bey'in konağı Yunan garnizonuna dönüştürülür. Köyde taş taş üstünde bırakılmaz. Karakeçililer çok daha güvenli bölgelere göç etmek zorunda kalırlar. İşgalin en güzel tanıklığını, Yunanlıların Türklere ve Mustafa Kemal'e duydukları kin ve nefret, konak içinde belirli yerlere Yunan askerleri tarafından yazılmış şiir veya sözlerde apaçık kendini göstermektedir⁵⁴ ;

« Apostolos Çonsiras (Volos)

Anacığım, direnişçi kalmaya karar verdim

Asya'nın dağlarında Türk bırakmamaya

Eğer öldürdüğümü öğrenirsen Asya'da

De ki öldürüldü tatlı anavatan için

Nerede fakir ya da zayıf kendine ait hiçbir şeyi olmayan (biri varsa)

Silah, yiyecek alsın, çocuklarına versin

Bomba alsın sayısız, bataryalara versin

Kemal ile yirmi beş sene savaşsın diye

Görelim bakalım iki (mizden) hangisi ilk (olarak) boyun eğecek

Diğere geçirecek .....ni, ağzına, dibine kadar

Apostolos Çonsiras

Volos'tan (Atina'ya komşu biraz kuzeyinde bir kent)

52. Kolordu, &. Bölük

Tertip 1916/ 4 Temmuz 1922 «

---

54 Hacı Bekir Sıddık Bey'in konağında bulunan bu ve benzeri yazılar kendi slayt arşivimizde kayıtlı bulunmaktadır.

Ekonomi

Hacı Bekir Sıddık Beyin risalesi Karakeçili ekonomisi hakkında önemli ipuçları vermektedir ; Erkek kadın yünden ve yapağıdan eğirip dokudukları, giydikleri, bu işi bildikleri için de asker için gerekli abayı dokumaları ve eksiklikleri gidermeleri için Balıkesir'de bir fabrika kurulduğu, aşiretin oba oba oraya ilhak edildiği, gerektiğinde her obanın başındaki eski meşhur alpların çocuklarından birine emir verildiği, onun da bu emri halka duyurduğu, övgüye değer hizmetleri geçtiği için oba halkının mükâfat olarak askerden ve koyun vergisinden muaf tutuldukları, çok az bir Haremeyn vergisi alındığı, bu vergiye mahsuben de eğirme ücretlerinin irad kaydedildiği bildiriliyor. Obaya yün verilir, ip alınır. Bu ipten başka yılda bir kere nüfus başına birer, ikişer kıyye "beden ipi" denilen eğrilmiş ip dağıtılmış. Haremeyn vergisinin toplanması ve diğer hususların icrası için alpâdelerden biri bey atanmış. 1259/1848 yılında bir padişah iradesiyle Manisa ve Hüdavendigâr yani Bursa illerinde ve diğer yerlerde bölük bölük yaşayanlar iskân edilip, bazı vergiler kaldırılarak, oba fertlerinden asker ve öşür alınmaya başlanmış. 1283/1867'de Ahmed Velik Paşa'nın müfettişliği sırasında aşiret Balıkesir'den fek edilip, buldukları ilçelere ilhak olunarak, beğlik unvanı da kaldırılıp, eskiden olduğu gibi muamele edilmeye başlanmıştır⁵⁵.

Aşiretin iskan olunduğu hemen hemen bütün bölgelerde yaşam ve geçim tarzının hayvancılık ve buna bağlı olarak yün, iplik ve aba üretimi olduğu görülür. Büyük çapta yünden üretilen mamul maddelere dayanan ekonomik faaliyet XX.Yüzyıl'ın başlarında bile canlılığını korumaktadır. Ancak, Osmanlı Devleti'nin bu dönemdeki mali yetersizlikleri siyasal çözümler, vergi sistemindeki bozukluk, üretimin düşmesine ve vergi adaletsizliklerinede neden olmuştur. Bu cümleden olarak büyük çapta üretim yapan aşiretin yün ve mamul madde üretimindeki verimi düşmüş, fiyat politikalarındaki dengesizlikler aşiretin hem vergilendirmede, hem de devlete gönderdiği mamul maddelerdeki sayının ve kalitenin düşmesine de neden olmuştur. Öyleki aşiretle Osmanlı Devleti arasındaki bu döneme kadarki gerçekleşen iletişim azalmış, hatta ürün akışını sağlamak ve hızlandırmak için devlet buyrulduklar çıkarmıştır. Hacı Bekir Sıddık Bey'in risalesindeki bir buyruldu Kıdvetü'l-aşâir ve'l-kabâil ve Haremeynü's-Şerifeyn yörükânından Eskişehir sancağı kazalarında iskân üzere bulunan Tülüzlü ve Poyrazlı ve Hacı Halil obası ve Özbekli ve Hayyam Kethüda ve Akçainli ve Şazlı ve Karabakılı cemaatlerinin beyleriyle bilcümle muhtar ve söz

⁵⁵ Hacı Bekir Sıddık Bey, Risale.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

sahiplerine hitaben yazılmıştır. Askerin kışlık elbisesi için kendi koyunlarından alınacak yün iplerinin, taahhüt etmelerine rağmen Balıkesir'deki aba-hâneye teslim edilmediğinin anlaşılması üzerine, buyrultunun yazıldığı anlaşılıyor. Buyrultu ile birlikte ne kadar yün ipi toplanacağını bildiren bir defter de gönderilmiş, dışarıya bir dirhem ip satılmadan toplanıp abahaneye teslim edilmesi emr olunarak, kararlaştırılan fiyat üzerinden bahasının ödeneceği bildirilmiştir. Bu buyruldu da yukarıda zikrettiğimiz fikri doğrulamaktadır ;

“Mir-i Muma’ileyh Mehmet Bey’e i’ta olunan diğer buyruldu.”Kıdvetü’l-aşair ve’l-kabail ve Haremynü’s-şerefeyn Yörükannıdan Eskişehir Sancağı kazalarında iskan üzere bulunan Toluzlu ve Poyrazlı ve Hacı Halil Obası ve Karabakılı Cemaatlarının beyleriyle bi’l-cümle muhtar ve söz sahiplerine merkumun zide kabil-hüm inha olunur ki: Asakir-i Nizamiye Şahane elbise-i şita’yeleri olub Balıkesir’de i’mali iktiza-ı emr ve irade-i seniyye-i hazret-i padişahiden olan abalar lazimesi için kendi ağnamlrınızdan husule gelen ip yünlerin eğrilerek getirülüb abahane-i mezküre teslim eylemeniz lazime-i halden ve iktiza-i ta’ahhüdünüzden iken zikr olunan iplerden şimdiye kadar abahane-i mezküre bir kıyye ip gelmemiş olduğu anlaşılmuş ve cemaatlerinizden beher sene müretteb olan yünlerin bir kıt’a defter-i leffen gönderilmiş ve mezkür iplerin gelmemesinden dolayı aba i’maline sekte gelmiş ve bunun icabında vehameti nefsinize raci olacağı bedihiyattan bulunmuş olmağla imdi siz ki muhatabın-ı merkumsunuz keyfiyet ma’lümünüz oldukça defter-i mersule-i merkumede muharrer olduğu vechile cemaatlerinizin ahalisinin kendü ağnamlarından husule gelen yünlerin bir dirhemi mahall-i ahare fūruht olunmayarak müteahhit olduğunuz vechile heman ip imalıyla getirüb abahane-i mezküre teslim ve iktiza eden bahası fiyat-ü mukarreresi vechile ashabına kamilen i’ta olunacağından mezkür iplerin peyder-pey imal ve irsaline kemal-i itina ve dikkat ve akdemce iş’ar kılındığı vechile mal-ı miriden bakaya kalan meblaği ve imal olub mevcut olan ipleri bi’l-istishab beylik usulünün icrası zımmında serian su tarafa azimete mübaderet eylemeniz babında mutasarrıflık liva-i Karesi’den işbu buyuruldu amel ve hareket eyleyesin.Fi 7 sene 285 (1285/1868)”

SONUÇ

Karakeçili Aşireti Osmanlı Devleti’ni kuran Kayı Boyu’na bağlı bir aşirettir. Kayı Boyu, Oğuzların en büyük boyu olup, Bozoklara tabidir. Moğolların baskısıyla Ertuğrul Bey yönetiminde

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Anadolu'ya gelen Kayı Boyu ve Karakeçililer yarı- göçer yaşam biçimlerini Anadolu'da da sürdürmüşlerdir.

Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında büyük rol oynayan Karakeçililer, XI. Yüzyıldan itibaren yoğun biçimde hissettirirler. Öncelikle Sarıkeçili, Teke Türkmenleri, Keçili Cemaatleri vb. adlandırmalarla Anadolu'nun çeşitli bölgelerine akarlar. Anadolu'daki yayılma bölgeleri hemen hemen tüm Türkiye coğrafyasını kapsar. Bunlar içinde bazı aşiret üyelerinin oluşturduğu topluluklar ile cemaat yapılanmaları bazı Kürt aşiretleri içerisinde Kürtleşir. Bu yayılmada aşiret yeni köyler kurar. Bugün Kürt Aşireti olarak bilinen Milli Aşireti tapu tahrir kayıtlarında Karakeçililerin oluşturduğu bir aşiret olarak karşımıza çıkmaktadır. Yoğunluklarını daha çok Orta Anadolu'da hissettirirler. Bunlara en iyi örnekler Kırıkkale ve Haymana yerleşim alanlarıdır. Diğer bir ifadeyle bu bölgede yaşayan Karakeçililer, Anadolu'nun diğer bölgelerinde yaşayan Karakeçililerin akrabalarıdır. Karakeçililerin bazı şeriye sicillerinde "Yörükân-ı Karakeçili" ve "Uluyörük" adlarıyla anıldıklarını görüyoruz.

Anadolu'daki Karakeçililerin önemli bir bölümü Urfa yöresinde yaşamaktadır. Burada yaşayan Karakeçililer Türk soylu oldukları halde Türkçeden farklı bir lehçe konuşmaktadırlar. Ancak konuşulan bu lehçenin "Doğu Anadolu Osmanlıcası" dediğimiz "Gürmanç Ağzı" olduğu açıktır.

Fuad Köprülü'nün Kayı Boyu'na mensup oymaklar tarafından oluşturulmuş yerleşim birimlerini bir harita eşliğinde ortaya koyduğu çalışmasında Kayı adını taşıyan birçok yerleşim bölgesi görülmektedir. Özellikle bu gibi yerlere Osmanlı Devleti'nin temellerinin atıldığı Eskişehir ve Bilecik çevresinde de rastlanmaktadır. Buna bakarak Kayı Boyu, Anadolu'nun pek çok yerinde dağınık bir yerleşim hareketliliği göstermiştir.

Bunun yanında Osmanlı Devleti'nde birçok aşirette olduğu gibi Karakeçili Aşireti'nin de belli dönemlerde zorunlu iskana tabi tutulduğu anlaşılmaktadır. Bu cümleden olarak birçok köy bu zorunlu iskanlar nedeniyle Karakeçililer tarafından kurulmuştur. Bu demografik hareketlilik içerisinde Eskişehir merkez olmak üzere en çok konar- göçer aşireti ve Karakeçililere bağlı cemaatleri barındıran yöre hiç şüphesiz Seyitgazi bölgesidir.

Karakeçili Aşireti hemen hemen tüm ekonomik kayıtlar da görüldüğü üzere birçok iktisadi çabanın içine girmiştir. Tarım ve Hayvancılık başta olmak üzere maden suyu tesislerine varana kadar Osmanlı Devleti'ne katma değer üretmiştir. Hayvancılığa bağlı olarak

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

yün, iplik, aba üretimi konusunda adeta Anadolu'da merkez olmuşlardır.

XIX. yüzyılda çeşitli sosyal nedenler ve buhranlar sonucunda aşiretler üzerindeki baskı artmış, Kafkaslardan ve Balkanlardan gelen yoğun göçmen nüfusun iskan çalışmaları Karakeçililerin elinde bulundurdıkları ovaların onların elinden çıkması sonucunu doğurmuştur. Bu ve benzeri nedenlerle göç hareketleri görülmekte, bazı konar- göçer Yörük Aşiretleri de ellerinde kalan yaylak ve kışlaklarına yerleşmek zorunda kalmışlardır. Bunun yanında Orta Asya'dan gelen yeni Türk göçlerinin yoğunluğuyla bazı bölgeler boşalmış, köy halkının bir bölümü iç bölgelerde yeni köyler oluşturdukları gibi, bir bölümü de şehirlere akmıştır. Bu zorunlu iskan çalışmaları esnasında temel olarak hayvancılıkla uğraşan Yörükler vadilerin yüksek yamaçlarını ve dağlık bölgeleri seçmişlerdir. Dolayısıyla Anadolu'daki etnik ve demografik değişimi ve karışımı incelerken bu temel üzerine hareket etmek çok daha doğru olacaktır.

Eskişehir merkez olmak üzere en yoğun konar- göçer aşireti barındıran Seyitgazi yöresi ve çevresinde Karakeçili Aşireti'ne bağlı Özbekli Cemaati, bu bölgede en önemli ve yoğun nüfusu bir cemaat olmuştur. Özellikle Abdülhamid döneminde Özbekli Cemaati'nin yoğun olarak yaşadığı Kuyucak Köyü'nün saltanata verdiği ekonomik ve askeri destek son derece dikkat çekicidir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- AVCIOĞLU, Doğan (1978). Türklerin Tarihi, İstanbul.
- BANG, W.-ARAT, R.Rahmeti (1970). Oğuz Kağan Destanı, İstanbul.
- BAYAR, Muharrem (2004). Karakeçili Yörük Aşiretinin Eskişehir'e İskanı, İstanbul.
- ÇAĞLAYAN, Alper (1996). Cibali Sultan Evlatlarından Seyit Süleyman, Seyit Süleyman Kültür ve Tanıtma Derneği, İstanbul.
- ÇAY, Abdülhaluk (1996). Her Yönüyle Kürt Dosyası, Ankara.
- DERAL, Erkut (1998). Karakeçililer, Ant Yay., İstanbul.
- DİVİTÇİOĞLU, Sencer (2000). Oğuzdan Selçukluya, İstanbul.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

-
- FIRAT, M.Şerif (1981). Doğu İlleri ve Varto Tarihi, Ankara.
- GÖKALP, Ziya (1992). Kürt Aşiretlerinin Hakkında Sosyolojik Tetkikler, Sosyal Yayınları, İstanbul.
- Hacı Bekir Sıddık Bey, Risale.
- KAFESOĞLU, İ.(1994). Türk Milli Kültürü, İstanbul.
- KÖPRÜLÜ, M.Fuad (1972). Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu, Ankara.
- ÖZÇELİK, İsmail (1993). Milli Mücadele'de Güney Cephesi Urfa, Ankara.
- SÜMER, F.(1964,67). Oğuzlar, Ankara.
- SÜMER, Faruk (1999). Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri-Boy Teşkilatı Destanları, İstanbul.
- TÜRKAY, C. (1979). Başbakanlık Arşiv Belgelerine Göre Oymak, Aşiret ve Cemaatler, İstanbul.

DERGİLER (MAKALELER, SEMPOZYUM BİLDİRİLERİ)

- AKSOY, Erdal (2002). "Oğuz Türklerinin İdari Yapı ve Boy Teşkilatına Bir Bakış", Türkler, C.2, Ankara.
- ARAS, A. (1968). "Türkiye'de Feodalite Var mı", Ant Dergisi İstanbul.
- BAYAR, M. (2000). "Rumelide Türk Varlığı", Türk Kültürü, No: 445, Mayıs, İstanbul.
- ÇAY, Abdülhaluk (1989). "Ertuğrul Gazi, Karakeçililer ve Söğüt Bayramı", III. Osmanlı Sempozyumu, Söğüt 1988, Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Söğüt Şenliği Vakfı Yayınları, No:4, Ankara.
- DENİZ, Bekir (2002). "Osmanlı Dönemi Halı ve Düz Dokuma Yaygıları", Türkler, C.12, Ankara.
- EKER, Gülin Ögüt (1999). Karakeçililerde Eski Türk İnançları, Türk Kültüründe Karakeçililer, Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri, 3 Haziran 1999 Şanlıurfa, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- GÜLENSOY, Tuncer (1994). "Karakeçili", Ortadoğu Gazetesi, 22 Aralık, İstanbul.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

-
- HALAÇOĞLU, Yusuf (1999). “Anadolu İskanında Urfa ve Çevresi”, Türk Kültüründe Karakeçililer, Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri, 3 Haziran 1999 Şanlıurfa, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- KAFALI, M. (2002). “Anadolu’nun Fethi ve Türkleşmesi”, Türkler, C.6, Ank.2002
- KARASU, Cezmi (2002). “Osmanlı Vekayinamelerindeki Soykütükleri Hakkında Notlar”, Türkler, C.9, Ankara.
- NURMEMMEDOĞLU, Annaguli (1999). “Kayı’nın Oğullarından Karakeçililer”, Türk Kültüründe Karakeçililer, Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri, 3 Haziran 1999 Şanlıurfa, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- ÖZÇELİK, İsmail (1999). Karakeçililer, Türk Kültüründe Karakeçililer, Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri, 3 Haziran 1999 Şanlıurfa, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- GÜNEY, S.Selçuk, “I.Dünya Harbi’nin Başlangıcında Rus Saldırısı Karşısında İhtiyat (Hamidiye) Süvari Alayları”, Türkler, C.13, Ankara.
- ŞENER, Cemal (2000). “Şenliklerin Tarihçesi”, Yeni Hayat, Aralık, İstanbul.
- SU, Kamil (1938). “Balıkesir ve Civarında Yörük Türkmenler”, Balıkesir Halkevi Yay., S.20, İstanbul.
- TABAKOĞLU, Ahmet (2002). “Klasik Dönemde Osmanlı Ekonomisi”, Türkler, C.10, Ankara.

BELGELER

- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, H. 937/M.1530 tarihli Kanuni Sultan Süleyman devri tahriri
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, H.979/m.1571 tarihli, II.Selim devri tahriri
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, HAT., Dosya No: 627, Gömlek No: 30971, Tarih : 1236 Ca 22.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, HAT., Dosya No: 382, Gömlek No: 20603, Tarih : 1254 B 11.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

-
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, MKT. MHM., Dosya No: 478, Gömlek No: 34, Tarih : 1292 R 22.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y. MTV., Dosya No: 38, Gömlek No: 95, Tarih : 1306 Ş 26.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, MKT.MHM.,Dosya No:9, Gömlek No: 71, Tarih 1265 S 11
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, MKT.MVL.,Dosya No: 56, Gömlek No: 96, Tarih 1268 Z 4
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, MKT. MVL.,Dosya No: 57, Gömlek No: 34, Tarih 1268 Z 18
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, MKT.UM.,Dosya No:107, Gömlek No: 62, Tarih 1268 Z 2
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, MKT.UM.,Dosya No: 325, Gömlek No: 53, Tarih 1275 S 3
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İ.M.V.L.Dosya No:142, Gömlek No:3972, Tarih 1265 B 12
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, M.V.L.Dosya No: 145, Gömlek No: 4072, Tarih 1265 Ş 16.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İ.M.V.L. Dosya No: 196, Gömlek No: 6080, Tarih 1267 Ra 12.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, MKT.UM.,Dosya No. 394, Gömlek No: 57, Tarih 1277 Ca 23.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, MKT.UM.,Dosya No.456, Gömlek No:30, Tarih 1277 Ş 9.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, DH.MUİ.,Dosya No: 47-2, Gömlek No:8, Tarih 1328 M 25
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, DH.MUİ.,Dosya No: 72, Gömlek No: 7, Tarih 1328 S 25
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.UM., Dosya No: 18, Gömlek No: 37, Tarih: 1308 M 16
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.UM., Dosya No: 19, Gömlek No: 57, Tarih: 1308 Ra 28
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.UM., Dosya No: 21, Gömlek No: 10, Tarih: 1308 B 19

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

-
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.BŞK., Dosya No: 33, Gömlek No: 70, Tarih : 1311 R 18.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.ASK., Dosya No: 165, Gömlek No: 41, Tarih: 1318 B 17.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.M.T.V.Dosya No: 211, Gömlek No: 161, Tarih 1318 Za 6
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.M.T.V. Dosya No: 212, Gömlek No: 16, Tarih 1318 Za 11
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.MTV.Dosya No: 221, Gömlek No: 51, Tarih 1319 C 9
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, MAD.d.Dosya No: 1, Gömlek No: 3912
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.UM., Dosya No. 53, Gömlek No. 126, Tarih : 1319 M 26.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.DH., Dosya No: 11, Gömlek NO: 101, Tarih : 1319 Ş 3.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.ASK., Dosya No: 181, Gömlek No: 50, Tarih : 1320 M 21.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.ASK., Dosya No: 218, Gömlek No: 23, Tarih : 1322 R 27.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.ASK., Dosya No: 222, Gömlek No: 7, Tarih : 1322 B 18.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.ASK., Dosya No: 222, Gömlek No: 57, Tarih : 1322 B 25.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.ML., Dosya NO: 24, Gömlek No: 78, Tarih : 1322 R 14.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, MV,Dosya No:214, Gömlek no: 106, Tarih 1337 C 19
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, MV.Dosya No:219, Gömlek no:33, Tarih 1338 Ş 22
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.MTV.,Dosya No:229, Gömlek No:21, Tarih 1320 M 19
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.MTV.,Dosya No. 241,Gömlek No: 48, Tarih 1320 Z 9
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y. MTV.Dosya No: 259, Gömlek No: 77, Tarih 1322 S 10
-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

-
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.MTV.Dosya No: 262, Gömlek No:36,
Tarih 1322 Ca 5
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.MTV.Dosya No:264, Gömlek No:49,
Tarih 1322 B 7
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.MTV.Dosya No:266, Gömlek No:27,
Tarih 1322 Ş 3
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.MTV.Dosya No: 268, Gömlek No: 86,
Tarih 1322 N 13
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.MTV.Dosya No: 298, Gömlek No:6,
Tarih 1325 R 2
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.AZJ.,Dosya No:49,Gömlek
No:86,Tarih1322 Ra 15
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.ASK., Dosya No:54,Gömlek No:
38, Tarih 1306 Ş 9
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.AZJ.,Dosya No: 37,Gömlek
No:102,Tarih 1316 B 1
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.OMZ.,Dosya No:3, Gömlek
No:10,Tarih 1319 N 19
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Y.PRK.AZJ., Dosya No:47,Gömlek No:
40,Tarih1320 Z 29
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, DH.İD.,Dosya No:502, Gömlek No:66,
Tarih 1330 B 10
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, DH.İD.,Dosya No: 132, Gömlek No: 56,
Tarih 1331 S 3
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, DH.İD., Dosya No: 68, Gömlek No: 13,
Tarih 1331 Ra 29.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, DH.EUM.EMN.,Dosya No:50,Gömlek
No: 21,Tarih1332 Ra 6
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, DH.EUM.ADL.,Dosya No: 48, Gömlek
No: 46, Tarih 1337 Ca 12
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, DH.EUM.ADL., Dosya No: 48, Gömlek
No: 47, Tarih 1337 Ca 12
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, DH.EUM.AYŞ.,Dosya No: 29, Gömlek
No: 1, Tarih 1338 R 1
-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*